

Roman

TEDNIK ZA VSE / LJUBLJANA, O BOŽIČU 1929

IZHAJA OB SOBOTAH

Dopolni na uredništvo in odpravnništvo:
Tiskarna Blažnik, Breg 10-12, Ljubljana

Naročnina za Jugoslavijo: za četrt leta 25 Din, pol leta 45 Din, vse leto 80 Din. Za Francijo vse leto 60 frankov, za Italijo 45 lir, za Nemčijo 10 mark, za vse druge države 2 1/2 dolarja. Oglaš po dogovoru. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. Reklamacije poštne proste

Nenaročenih rokopisov ne vračamo
nefrankiranih pisem ne sprejemamo

ŠTEVILKA 2 DINARJA

VSEBINA 12. ŠTEVILKE: P.: R.: NEZAKONSKA MATI, roman iz naših dni. — ZA EVINE HČERE: Božič in gospodinja, Praktični nasveti, Moj dom moj svet. — KAJ OBETAJO KINI. — PISANE ZGODBICE. — SNEG. — OČETOVO BOŽIČNO DARILO, resnična dogodbica. — SEDEM KROKARJEV, pravljica. — Averčenko: FILIMON IN ŽENSKÉ, groteska. — Rex Beach: ZLATI DEMON. — BOŽIČNI ČARI, novela. — NAŠ BOŽIČNI PLEBISCIT. — NAGRADA ČITATELJEM „ROMANA“ (500 Din). — KRIŽANKA „ROMAN“. — SALE.

P. R.:

Nezakonska mati

Roman iz naših dni

Prejšnja vsebina: K Miri, ženi tovarnarja Andreja Lokarja v Zabregu, je skrivaj prišel Ciril Samec, njen bivši zaročenec, da jo poslednjikrat vidi... Tovarnar ga bežečega obstrelil in opazi Miro, ko vrže za njim poljub. Andrejeva sestrčna, sirota Ljuba, vzame Mirino krivdo nase. Lokar jo zatoži ženinu, poročniku Milanu Stankoviču, da se mu je izneverila. Zavržena po Milanu, z otrokom pod srcem, pobegne Ljuba v Ljubljano. Miro, ki je od gorja zblaznela, so prepeljali v Magistrov sanatorij. Čez nekaj mesecev Ljuba obupa in se zastrupi. Mladi dr. Lipar jo reši; ko Ljuba povije sinka s krivo nožico, jo tolaži da se bo popravil, ter prevzame trud in troške za otrokovo zdravljenje. Zaljubljen se je vanjo, a ona ve, da ne bo Milana nikoli pozabila. Da bi prihranila dobrotniku muke, se loči od sinka in postane strežnica v vojni bolnici. V Makedoniji so namreč izbruhnili veliki boji s komitskimi tolpami. Enemu izmed naših polkov je pridružen tudi Milan. V njegovi četi služi Tone Skobec, drvarjev sin iz Zabrega. V redivu Lovriču spozna poročnik Cirila Samca, katerega je takrat v noči obstreljenega pobral na cesti. Ker ga ima za Ljubinega zapeljivca, ga smrtno sovraži. V boju dobi Milan strel v glavo. Lovrič ga reši. Ranjeni poročnik spozna v strežnici Silvi — Ljubo. Razjarjen jo spodi izpred svojih oči. Ljuba odide v drugo bolnico, da ne bi njena navzočnost postala ranjencu usodna. Milan ozdravi. Tone Skobec, ki umira v sosednji postelji za mrzlico, dobi od doma pismo, v katerem mu oče pripoveduje, kako je tisto usodno noč v tovarnarjevem parku opazoval prizor pod balkonom: neznanec je bil pri gospe, gospodična je vzela sramoto nase! Umirajoči ne more več brati in prosi poročnika, naj mu prečita pismo. Tako Milan zve, da je Ljuba nedolžna...

Usmiljenka sestra Terezija mu ne more povedati ničesar natančnejšega, ne o Ljubu, ne o njenem otroku. Ve samo, da se bo Ljuba na potu v Niš te dni ustavila v bolnici. Skesan in koprneč pričakuje Mi-

Le Milan ni čutil slovesne radosti (str. 5)

lan transporta. Zdaj tudi spozna, da je bilo njegovo sovraštvo do Ivana Lovriča neutemeljeno. Nekega večera transport prispe in Milan govori z Ljubo na griču za bolnico. Toda njegovo kesanje je prepozno. Ljuba se je še v Ljubljani zaobljubila, da usliši dr. Liparja in postane njegova žena, če ji ozdravi otroka.

Njene oči so zažarele v obupni odločnosti.

„Dr. Lipar je obljubil, da bo na svoje stroške pomagal mojemu sinku do zdravja. To je bilo zanj edina možnost rešitve... Bila sem sama, brez žive duše, ki bi mi bila pomagala. Vsi ste me bili zatajili. Mirina blaznost je najbrže neozdravljiva, povratek k Andreju je bil nemogoč. Menila sem, da vas ne bom nikoli več videla. Bila sem prepričana, da ste me pozabili in me ne ljubite več...”

Spet ji je bol pretrgala besedo. Njene prsi so se burno dvigale. Z nadležnim naporom je zbrala svoje moči in nadaljevala:

„Nekega večera sem stopila v Nunsko cerkev. Pokleknila sem in se zatopila v molitev... In sredi molitve sem se zamislila... Dr. Lipar mi je bil rekel, da se moram za leto dni ločiti od sinka, če hočem, da ozdravi; on sam bo skrbel zanj v vsakem pogledu. A vključ temu je bilo ozdravljenje še vedno negotovo... In tedaj sem pomislila, da mi Bog svoje pomoči ne bo odrekel, če mu v zameno obljubim zaslužno dejanje...”

„Joj meni!“ je zastokal kapetan.

„Zato sem se darovala. Pred oltarjem sem prisegla, da pojdem streč ranjencem in bolnikom... A zdelo se

mi je, da je to še premalo v odkup za otrokovo zdravje... da Bog pričakuje od mene še večje žrtve... In tako sem obljubila še nekaj drugega, bolj zaslužnega...”

Milan je visel na njenih ustnicah, kakor da mu je začuti z njih obsodbo ali oprostitev.

„Edini, ki se me je bil usmilil v

moji bedi, je trpel zaradi mene," je nadaljevala Ljuba. „Jaz sem bila kri-va njegovega gorja. Ljubila ga nisem, a čutila sem, da se mu moram izkazati hvaležno. On s svoje strani je bil dal besedo, da mi ne bo nikoli več omenil ljubezni. To obljubo je držal... sleherni dan sem opazala na njegovem obrazu, kako ga razjeda notranja bol... In tako sem se zaklela Bogu, da utešim njegovo hrepenenje, če najdem ob svoji vrnitvi z bojišča otroka zdravega... Prisegla sem, da mu postanem žena.“

Utihihnila je. Njene moči so bile pri kraju.

Kapetan je vstal. Glava mu je visela na prsi, noge so klecale pod njim.

Ljuba je videla, da brezmejno trpi. Mar ni krvavela tudi njena duša? Mar ni bila obsojena v dosmrtno gorje? Le z nečloveškim naporom se je upirala izkušnji, da bi se vrgla na prsi tega moža, ki je bil njeno vse na svetu, in zaihtela:

„Ljubim te, oh, ljubim te! Nikogar drugega kakor tebe...“

„Zdaj vidite, Milan, da je med nama vse končano," je izpregovorila po dolgem premolku. „Obljuba je sveta. Kar sem prisegla, moram tudi izpolniti.“

Kapetan še vedno ni rekel ničesar. A čudni glasovi so se trgali iz njegovih prs. Ljuba je uganila, da ihti...

Prijela ga je za roko in jo zahlo stisnila. Zdrznil se je.

„Pogum, Milan," je zamrmrala. „Oba ga potrebujeva, vi in jaz... Zase vem, da bom imela dovolj moči, čeprav sem samo ženska.“

Vsa brezmejnost obupa je bila v njegovem vzkluku:

„Zdaj vidim, da me niste nikoli ljubili!... Ne, nikoli!“

Malo je manjkalo, da ni odvrnila:

„Milan, še vedno te ljubim... nikoli ne bom ljubila nikogar drugega kakor tebe...“

Toda molčala je.

A tedaj se je v očeh kapetana Stankoviča nekaj razžarelo.

„Kako pa," je vprašal in stopil tik do nje, „kako pa če najin otrok nikoli ne ozdravi? Če na primer umre? Ali boste potem odvezani svoje obljube?“

Ljuba je vztrepetala od groze.

„Oh, ne govorite tako, zaklinjam vas... Ta misel je strašna! Molčite...“

„Ne, ta misel je zame poslednja rešilna bilka. Da svoje okrutne obljube ne morete preklicati, to razumem... Toda obljuba velja pogojno. Če otrok

umre ali če ostane pohabljen, tedaj ste prosti... To pomeni najino srečo! Najino upanje, najino bodočnost!“

Ni se več zavedal, kaj govori. Blaznel je... V njegovi glavi se je vse mešalo, stvari so mu plesale pred očmi.

„Molčite," je vzkliknila Ljuba, „molčite, usmilite se!...“

In kakor da hoče zatreti v njem poslednji ostanek upanja, je dodala:

„Sicer je vsa ta strašna tolažba zaman. Zdravljenje mojega sinka napreduje z dobrim uspehom.“

„A! To vam je on sporočil, kaj?“

Glas mu je vztrepetal od sovraštva, ko je izrekel besedo on.

„Ne, Pisala mi je hišnica, vrla ženska, ki mi je tudi pomagala v moji nesreči.“

„Tedaj je vsega konec med nama?“

„Vse...“

„Čeprav! Vedite, da bom upal do smrti, vkljub vsemu, kar ste mi rekli nocoj...“

Mladenka se je zbala bleska kapetanovih oči. Zaslutila je, da se porajajo v njegovem duhu strašne misli...

„Kaj hočete reči?" je dihnila.

„To je moja skrivnost. Ne morem se sprijazniti z mislijo, da naj vas spet izgubim, ko sem vas komaj našel. Mera mojih muk je polna!“

Ljuba je nehote vstala in se odmaknila od njega. Milan je uganil vzrok tega preplaha.

„Oh, ne bojte se," je dejal in mahnil z roko. „Obljubil sem, da se vas ne dotaknem, in beseda, ki sem jo dal, mi je sveta. Ne mislim vas osvojiti z nasiljem.“

„Ne želite najinemu ubogemu detetu zla?" je viknila Ljuba. „Ne drznite se!...“

Milan ni odgovoril. Njegov obraz je bil spačen kakor obraz blaznika.

„Prepovedujte mi še tako — tega mi ne ubranite, da ne bi storil vsega, da vas dobim nazaj... Nobena vaša beseda mi ne more utajiti, da me še vedno ljubite. Zato je nemogoče, da se ne bi končno našla. In ker to verujem, vam ne rečem ‚z Bogom‘, ampak: do svidenja!“

„Milan...“

„Ljuba... Do svidenja!“

Noč je bila srebrna od mesečine in mehka od miru. Od nikoder ni bilo slišati glasu.

Še trenutek sta si stala nasproti, čuteč drug v drugem drhtečo, neutolajljivo bol hrepenenja...

„Bodite dobri, Milan," je zamrmrala mladenka, „in storite, kar vas hočem prositi...“

„Ničesar ne obljubim!" je v grozničnem razburjenju vzkliknil kapetan.

„Ničesar ne prisežem, ne dam si zvezati rok, kakor ste si jih vi... Vem le to, da vas nočem videti nesrečne. Svoje sreče in svojega življenja ne dam... Do svidenja, Ljuba. Moja boš, tako ali tako. Prisežem ti, da pride dan, ko postaneš moja ljubljena žena...“

Hotel jo je prijeti za roko, Ljuba se je nehote odmaknila.

„Milan!... je šepnila s prosečim glasom.

Častnik je ni poslušal... Kakor iz uma je zdirjal v noč, ne da bi se ozrl.

X

Ljubezen do bližnjega

Ko je sestra Terezija stopila v sobico gosposke Silve, da bi ji voščila lahko noč, je takoj opazila, da strežnice ni. Vsa v skrbih je stopila k težnim vratom in jih našla odpahnjena.

„Kaj je vzrok, da je šlo dekle iz hiše?" se je ustrašila pobožna ženica.

Ko je pogledala na ulico, ni videla nikjer nikogar. Njena skrb je postala tolikšna, da je vsa zbegana hitela v bolniško dvorano.

„Sestra Honorija," je dejala, „oprostite se za minuto ali dve.“

„Zakaj pa?“

„Da me spremite venkaj... Gospodična Silva je izginila. Sveča v njeni sobi gori, a postelja je prazna.“

„To je čudno. S kakšnim namenom naj bi bila odšla iz bolnice?“

„Stopiva pogledat," je rekla sestra Terezija. „Kdo ve, ali je niso brezbožni ljudje zvalili v kako zasedol!“

Urno sta poklicali enega izmed strežajev in stekli iz hiše.

V svetli mesečini sta zunaj zagledali človeško postavo, ki je slonela ob zidu. Bil je Stipa, drugi strežaj.

„Stipa," ga je vprašala sestra Terezija, „ali ste koga videli?“

„Nikogar, sestra.“

„Slišali tudi niste nikogar?“

„Slišal pa, slišal. Tamle gori na griču sta pravkar še dva govorila.“

„Morda dva vojnika?“

„Ne, vojniki ob tej uri ne hodijo tja gor. In tudi glasova nista bila vojaška.“

„Tedaj ste ju dobro slišali? Kaj sta govorila?“

„Toliko nisem razložil... Vem samo, da sta bila moški in ženska. Nazadnje je eden povzdignil glas in nekaj zavpil... in potem je vse utihnilo...“

Usmiljenki sta že tekli navkreber.

„To sta onadva!" je sople sestra Terezija. „Prav gotovo!...“

„Krišč nebeški," je mrmrala sestra Honorija, „kaj neki to pomeni?“

Sramežljivost ni dala ubožicama, da bi bili izrekli misel, ki je obema tesnila srce. Mladenkino ravnanje se jima je zdelo skrajno nepremišljeno, da, pregrešno...

„Ponoči... pa sama z moškim... s kapetanom!“

„Menda vsaj ne bo huda, če prideva za njo?“

„Prav gotovo ne. Ubogo dete bo razumelo najino skrb.“

V takem pogovoru sta se bližala ravnici, ko je sestra Honorija zdajci prišla sestro Terezijo za roko in jo potegnila s stezice za grm.

„Skrijva se,“ je šepnila. „Nekdo prihaja.“

In res je bilo slišati korake, ki so se bližali z vrha. Še nekaj trenutkov in na stezi se je pokazal moški, ki je naglo stopal nizdol.

„Kapetan!“ sta plašno zamrmrali redovnici.

In res: Milan se je vračal v mesto. njegova hoja je bila čudna. Na vsakih toliko korakov je obstal, kakor da se bori s skrivnostno silo, ki ga je vlekla nazaj.

In še bolj čudne so bile besede, ki so se trgale iz njegovih ust. Usmiljenki je kar izpreletelo, ko sta slišali to mrmranje.

„Ne vdam se... ne, nikoli... Preveč trpim... taka žrtev bi bila nezmišljena... Preprečim jo: on ali jaz! Eden izmed naju dveh je odveč na svetu... Kako naj živim brez nje? Ali naj bo do smrti nesrečna ob strani drugega, ki ga ne ljubim?... Ne, tega ne dovolim!“

O kom je govoril? Kaj je pomenila ta razjarjenost? Odkod je jemal svoje čudne besede, v katerih je tako razločno trepetalo sovraštvo?

Izginil je redovnicama izpred oči. A njiju strah je postal še tem večji. Gospodična Silva je bila s kapetanom in zdaj je ni bilo na izpregled. Kaj se je bilo zgodilo? Kaj je bil storil z njo ta blazni človek?

Še malo in prisopihali sta na ravnico. S prepadenimi očmi sta pogledali okoli sebe.

Izprva nista videli ničesar. A ko sta se približali skalam, sta zagledali na njih nekaj belega.

Ta bela stvar je bila gospodična Silva. Ležala je kakor mrlič...

Ženici sta se prekrizali. Strašna groza ju je pograbila. Mislili sta, da je mrtva.

„Mar jo je ubil?“ sta z očmi vprašali druga drugo.

Ne... Ko sta stopili bliže, sta videli, da se mladenka giblje. Čez trenutek ju je zagledala in vstala.

Zastrmela jima je naproti, kakor da ni zmožna spraviti besede iz sebe. Nato je s strtim glasom zamrmrala:

„Oh, sestrji, moji dobri sestrji!“ Usmiljenki sta se obotavljali. Peškoč sum se je oglašal v njunih prstih dušnih glavah. Po kaj je bilo šlo dekletu s kapetanom na tak samotni kraj?

Ali se je bila vdala izkušnjava? Sestra Terezija se je prva otresla nelepkih misli.

„Velik strah ste nama napravili, dete,“ je zamrmrala in prišla strežnico za roko. „V takih skrbih sva bili zaradi vas!“

„Oprostita, oh, oprostita,“ je trepetaje zaprosila deklica. „Vem, da sem hudo pogrešila. A morala sem še en-

ROMANI »ROMANA« V LETU 1930

Namestu „Zlatega demona“, ki smo ga v tej številki zaključili, bo izhajal v prihodnjem letniku izvrstno pisan

kriminalni roman ogromne napetosti

KONZULOVA SKRIVNOST

delo enega najboljših in najglasovitejših pisateljev.

NEZAKONSKA MATI

ki se je bralcem tako omilila, stopi z novim letom v svoja

najlepša in najbolj pretresljiva poglavja ter bo izhajala še do konca 1. četrtletja prihodnjega leta. Pripravljen imamo tudi

ZGODOVINSKI ROMAN IZZA TURŠKIH BOJEV,

spisan na podlagi resničnih dogodivštev našega rojaka, ter več krasnih ljubavnih romanov, romanov iz tujih krajev, pustolovnih in fantastičnih romanov in povesti itd.

Naročite se na „Roman!“ Naročnina za tri mesece poslej samo 20 Din!

krat govoriti z njim... poslednji-krat!... Sama sem ga povabila, naj me počaka tu gori. In... in...

V grlu jo je davilo. Besede so se trudoma trgale iz nje.

„Nu?“ je tesnobno vprašala sestra Terezija.

„In pogovorila sva se... A muka je bila tolikšna... oh, še zdaj mi je umreti!“

Zaihtela je...

Usmiljenki sta jo nekaj minut pustili njeni boli. Nato ji je sestra Terezija ljubeče obrisala oči, rekoč:

„Zaupajte nama, dragica. Tako radi bi vam olajšali gorje, če je le kolikaj možno.“

„Vrnimo se najprej,“ je dejala sestra Honorija. „Doma se nama izpo-

veste, če mislite, da lahko kaj storiva za vas...“

Dala se je odvesti kakor dete.

„Toliko da se nisem onesvestila,“ je nadaljevala gredeč. „Milan me je zapustil tako razburjen, da se bojim nesreče... če ne takoj, pa vsaj v bodočnosti... Oh, gorje meni! Še enkrat moram govoriti z njim in ga preprositi, da se odpove strašnih groženj, ki jih je izrekel...“

„Pravkar sva ga srečali,“ jo je prekinila sestra Terezija.

„Ali vaju je videl?“

„Ne, skrili sva se. Dirjal je mimo naju, ne da bi naju opazil... Strašno razjarjen se nama je zdel... in strašno nesrečen...“

„O, vem!“

Ko so dospele v bolnico in je sestra Terezija v naglici obhodila svoje bolnike, se je vrnila h gospodični Silvi.

Tedaj se je mladenka odločila in odprla redovnicama svoje srce... Opisala jima je vse svoje življenje. Povedala je, kako se je bila žrtvovala, kako je živela in trpela v Ljubljani in kako se je v svojem obupu zaobljubila drugemu, meneč, da je Milan na vekomaj izgubljen. Nazadnje je kratko ponovila svoj nocojšnji razgovor s kapetanom.

Ko je končala, je sestra Terezija resnobno zmajala z glavo.

„Naj stane kar hoče, obljubo, ki ste jo storili, morate tudi izpolniti. Prisega je sveta... Če vaš otrok ozdravi, se morate poročiti z dr. Jankom Liparjem.“

„Tako bom tudi storila, sestra. Zavedam se dolžnosti, ki sem jo vzela nase... Nič me ne bo zadržalo!“

Pomolčala je in nato dodala z glasom, ki se je topil v solzah:

„To bo največja žrtev, ki jo morem doprinesti...“

Čez čas je zamrmrala:

„A potrebno je, da se pred mojim odhodom še enkrat vidiva z Milanom. Bojim se, da ne bi od bolečine izgubil pameti in zaželel mojemu sinku hudodega. Ali mi bosta pomagali, da ga pogovorim?“

„Boval“ sta obljubili dobri ženici, ki sta sami plakali od žalosti nad to bedo dveh src...

XI

SOVRAŠTVO UGASNE

Transport, ki je bil prišel v bolnico, je bil sestavljen do malega iz samih bolnikov in rekonvalescentov. Nekaj jih je dospelo tako izčrpanih, da so bili že naprej določeni za odpust.

Med temi siromaki je bil tudi skrivnostni vojak, ki se je v vseh doseda-

njih bojnih odlikoval s toli drznim pogumom: Ivan Lovrič, s priimkom „Stari“...

Krvava smrt ga ni hotela pokositi, a mrzlica je bila naposled zlomila njegovo moč. Zdravniki so mu bili že povedali, da bo odslovljen iz vojne službe.

Njegov obraz je bil slej ko prej mrk in turobno zamišljen. Tak je hodil drugi dan po bolniškem vrtu, ko mu je zdajci prišel naproti mlad kapetan.

Bil je Milan Stanković... Spoznala sta drug drugega in obstala. Kapetan je takoj iztegnil roko in stopil k Lovriču:

„Ne motim se, kaj? Vi ste tisti, ki mi je rešil življenje?“

„Da, gospod kapetan.“

„Rad bi se nekaj pomenil v vami.“

„Izvolite, gospod kapetan...“

„Pa takoj!“

„Kakor vam drago, gospod kapetan. A če vam je le do tega, da se mi zahvalite, je res odveč.“

Milan ga je odpeljal v kot, kjer sta bila varna pred nepoklicanimi ušesi.

„Povejte mi,“ je dejal, „kako ste se mogli izpostaviti zame, ko sem se nekaj dni poprej tako sovražno vedel nasproti vam?“

„Oh, gospod kapetan, vrednost mojega življenja je majhna!“

„To ni razlog. Ali niste mislili na to, da sem vas hotel ubiti?“

Ne da bi počakal odgovora, je nadaljeval:

„Sovražil sem vas, ker sem vam v srcu očital zločin, ki ga niste storili... Zdaj imam dokaz, da sem vam delal krivico. Rad bi se vam oprostil...“

„Nikar, gospod kapetan...“

„Da.“

„Motite se, gospod kapetan... Ne spominjam se dogodka, ki namigavate nanj.“

„To priča o vašem velikodušju... A poslušajte me. Hotel bi vas nekaj vprašati... Rekel sem vam, da sem spoznal v vas ranjenca, ki sem ga neko noč blizu Zagreba pobral na cesti.“

„Da, gospod kapetan.“

Skrivnostni vojniki se je zdrznil. Častnik mu je napeto gledal v obraz. Videl je, kako se bori, da bi utajil zadrego.

„Čujte,“ je nadaljeval. „Če tisti ranjenec ni storil podlega dejanja, ki sem mu ga očital, je zato storil drugo dejanje, ki je skoro enako nizkotno... V hišo, kjer je dotlej prebivala sreča, je prinesel gorje.“

Nov trepet je stresel „Starega“, a njegov obraz je postal še brezčutnejši nego prej.

„Gorje!“ je zamrmral.

„Da... Prišel je ponoči k mladi ženi, ki je bila tako šibka, da ga je sprejela v odsotnosti svojega moža. Nato je strahopetno pobegnil, ne misleč, da pušča za seboj sramoto in večno bol.“

„Kdor tako prinese nečast v srečno rodbino, je res velik zločinec,“ je dejal.

„In, vidite,“ je nadaljeval kapetan, „ko vas takole gledam, se mi vse vidi, da ste vi tisti nesrečnež, ki je po svojem zločinu ranjen obležal na cesti.“

Vojnik je iztegnil roko in z resnim, čudno presunjenim glasom odvrnil:

„Se enkrat pravim, gospod kapetan: ne vem, kaj hočete reči.“

„Ali se morda motim?“ je zmehčano zamrmral oficir. „Prisegite, da res ne veste.“

„Prisegem, gospod kapetan...“

„Dobro, verjamem vam... Pozabite, da sem vam grozil. Zdaj mi je vsega žal.“

„Moja vest je mirna in grožnje me ni bilo strah.“

„A vendar je malo manjkalo, da vas nisem ustrelil.“

„Veliko uslugo bi mi bili storili, gospod kapetan.“

Častnik ga je začudeno pogledal: „Mar ste tako naveličani življenja?“

„Da, gospod kapetan... Že ves čas se nastavljam smrti, pa ne mara zame.“

Nekaj čudnega je trepetalo med njima. Čutila sta, kako postajata drug drugemu bližja. Izginjala je razlika čina in vse, kar ju je ločilo. Milanova mrznja je ugašala. V njegovem srcu se je porajalo nekaj toplega do tega človeka...

„To, kar ste mi prej povedali, je strašno,“ se je zdajci oglasil Ivan Lovrič. „Če prav razumem, je mož, ki so ga tako onesrečili, vaš prijatelj?“

„Da. Bil je srečen, zaupal je svoji ženi... A podel človek je izpodkopal oboje: zaupanje in srečo.“

„Kaj pa žena?“

„Ona trpi še najmanj... Zblaznela je...“

Vojnik je stopil korak nazaj. Nato si je potegnil z roko po čelu, ki so ga mahoma pokrile debele kaplje...

„Oprostite, gospod kapetan,“ je zamrmral, „ne počutim se dobro. Spet me napada prekleta mrzlica.“

„Res ste zelo bleđi,“ je rekel častnik. „Pojdite leč. Naročil bom, naj pošljejo k vam zdravnika.“

„Oh, res ste predobri, gospod kapetan.“

„Nikakor ne...“ Milan se je žalostno nasmehnil. „To je samo moja dolžnost. Kjerkoli bi bili in česarkoli

bi kdaj potrebovali, ne pozabite, da sem vam vedno na razpolago.“

„Ne bom pozabil, gospod kapetan, obljubim vam.“

Kapetan je segel vojniku pod pazduho... čutil je, da omahuje. A že se je premagal in vzravnal.

„Hvala, gospod kapetan... Odleglo mi je. Zdravnika nikar ne pošiljajte. Vzel bom kinina in vse bo dobro.“

„Mislite?“

„Da, da...“

Tedaj je pritekel k njima vojniki. Ustavil se je pred častnikom in salutiral.

„Gospod kapetan,“ je javil, „neka sestra bi rada govorila z vami...“

„Kje?“

„V bolnici.“

„Prav, že grem.“

Obraz mu je bil pobledel.

„Pa ne da bi jim bila Ljuba vse povedala?“ je pomislil.

Še enkrat je mahnil „Staremu“ z roko in naglo krenil proti bolnici.

Tudi skrivnostni vojniki se je obrnili v tisto smer. Opetekal se je kakor pijan. A ko je prišel do svoje postelje, ni vzel kinina. Oblečen se je vrgel na odejo in trepetaje skril obraz med dlanmi...

„Blazna je!“ mu je kovalo v glavi. „Zblaznela po moji krivdi... Moj Bog, moj Bog, ali je mogoče, da sem povzročil tolikšno gorje?... Oh, saj ne more biti res! Kapetan se moti... A vendar, če bi bilo tako? Joj, tudi meni je zblazneli!...“

XII

KDO VIDI V BODOČNOST?

Kapetan Stanković je bil ponoči marsikaj premislil. Neizmernost Ljubinega trpljenja in veličina njene žrtve sta mu postali šele zdaj res očitni. Presunjen in poln sramu nad svojo neobzdanostjo je komaj čakal prilike, da se ji oprusti in jo potolaži. Mar ni bil mož? Mar ni bil vojniki? Moral je stisniti zobe in nositi svoj delež gorja.

Sklenil je, da ne bo več mislil nase. Kakorkoli se Ljuba odloči, njena volja bo ukaz.

„To bodi pokora,“ je rekel sam pri sebi...

Ko je zdaj stopil v bolnico, je neutegoma poslal strežnika k sestri Terziji:

„Rečite, da sem ji na razpolago.“

Usmiljenka je neutegoma prihitela k njemu.

„Gospodična Silva nama je vse povedala, gospod kapetan,“ je dejala brez dolgih ovinkov.

„Gospodična Silva?“

To ime mu je bilo neznan. A sestra Terezija si je razlagala njegovo osuplost tako, da se čudi njenim besedam.

„Toliko je pretrpela, ubožica,“ je nadaljevala. „In toliko trpi še zdaj! Mesece in mesece je molčala. O, naša Silva ni pokazala v svoji zapuščenosti nič manj poguma kakor vaši vojniki na bojišču... A snoči sva jo našli s sestro Honorijo v takem obupu, da sva jo jeli izpraševati... Rekla sem že, da nama je vse povedala. Ne zamerite ji tega, gospod kapetan.“

„Oh ne, kako bi ji zameril!“ je zamrmral in pobesil glavo.

Šele zdaj se mu je zasvitalo, da si je Ljuba vzdela to ime...

„Zdaj veva, kaj je prestala,“ je nadaljevala usmiljenka. „Veva pa tudi, kakšno gorje je zadelo vas...“

Milan je nehote vzdihnil in se prijel za čelo.

„... in vse, kar vas še čaka,“ je dodala sestra Terezija. „A naj bo gorja še toliko, zmerom moramo zaupati v usmiljenje božje.“

„Oh, sestra,“ se je zdrznil kapetan, „nikar mi ne vzbujajte upov, ki bi se razblinili in me pahnili v še globljo bol.“

„Vem, gospod kapetan. A verjemite, da ne govorim tja v en dan... Dež za solncem mora priti in Bog noče, da bi ljudje trpeli, kadar ni treba, da trpe.“

„Hvala vam, sestra, za vaše sočutje in vaše lepe besede. Na žalost se še preveč dobro zavedam, da je moja sreča na vekomaj izgubljena...“

„Pravim vam, da še ni vsega konec... Gospodična Silva se nama je razodela... Storit hočeva vse, kar moreva, da ji prihraniva pot na vrh Kalvarije... Ona ne sme omahovati v zvestobi do storjene obljube; a midve bova čuli in molili. Tudi šibkim ženskam se časih posreči, da delajo čudeže... Pogum, gospod kapetan!“

Ali se je skrival za temi dvournimi besedami načrt, ki ga usmiljenka ni hotela izdati? Ali so bile samo plehka tolažba?

Sestra Terezija je nadaljevala: „In zdaj vas prosim, gospod kapetan: bodite pravični, bodite usmiljeni... Razumem, da mine človeka v veliki bolesti ves razum... in da mu uhajajo besede, ki jih v njegovem srcu ni...“

„Vem, sestra, kaj hočete reči,“ je odvrnil častnik. „Odkrito vam priznam, da se kesam svoje snočnje neobzdranosti. Že ponoči sem se namenil, da jo danes poprosim odpustanja... Ali bi mogel govoriti z njo?“

Usmiljenka ni takoj odgovorila. Oklevala je...

„Da,“ je rekla naposled. „Najbolje bo, da stopite k njej... Gospodična Silva je v postelji. Ko sva jo snoči našli, je kakor mrtva ležala na kamenju.“

Kapetan jo je prepadeno pogledal.

„Vsekako je danes zelo bolna,“ je nadaljevala redovnica. „Bog jo obvaruj najhujšega...“

In on, on je bil kriv tega? Oh, česa ne bi prenesel, da popravi svoje delo!

A dobra sestra se je usmilila njegovega strahu.

„Upajmo, da se bo vse srečno končalo,“ je dejala. „Največ bo zaleglo to, če bo videla, da ste se osvestili... Groza jo bo minila in odleglo ji bo.“

„Da, pomiril jo bom. Moja ljubezen se bo poslej zgledovala po njeni ljubezni in njenem samozatajevanju... Samo povejte, sestra, kdaj smem govoriti z njo? Za Boga, ne dajte mi predolgo čakati...“

„Potrpajte malce, da stopim v njeno celico. Če ne spi, vas takoj popeljem k njej.“

Komaj je bila redovnica odšla, je udarilo skozi odprta okna vriskanje. Z vseh strani so dirjali vojniki in častniki sem ter tja. Še tihi hodniki bolniškega poslopja so se napolnili z radostnim nemirrom...

Kapetan Stanković je uganil, kaj pomeni ta dirindaj. Prispela je bila dolgo pričakovana, že včeraj napovedana vest, da je poslednji ostanek vstaških tolup obkoljen in zajet! Mir in varnost stare, s krvjo odkupljene jugoslovenske pokrajine sta bila zagotovljena za stoletja...

„Zmaga je dobljena!“ se je razlegalo z ulice. „Živela Jugoslavija!“

Vse se je veselilo zmage. Nihče ni več mislil na trpljenje in napore, ki jih je bil prestal. Le Milan ni čutil slovesne radosti, ki je polnila ozračje.

On edini je bil potrjen, čeprav je tudi on ljubil Jugoslavijo in sam krvavel za njeno čast...

Sestra Terezija ga ni dolgo pustila samega.

„Pojdiva!“ ga je poklicala.

Milan ni vedel, kako je prišel do vrat celice, v kateri je ležala Ljuba. Obstal je na pragu in sree se mu je skrečilo od bolečine...

Vsa bela in blede je počivala na mali železni postelji. Njeni temni lasje so se razlivali po blazini ter obdajali shujšani, upadli obraz, sredi katerega so se širile vročične oči kakor dve jezeri bolečine.

Z naporom je vzdignila blede, do prozornosti stanjšane roke. Njene brez-

barvne ustnice, nekdanj tako rožnate in polne, so vztrepetale.

In v zrenicah uboge mladenke se je zasvetila tako bolestna in obupna prošnja, da je Milan mahoma sklecnil ob postelji in zajecjal:

„Odpusti, Ljuba... Oh, odpusti, da sem ti napravil snoči toliko gorja... Bil sem ob pamet, bil sem podel od bolečine... nisem se zavedal, kaj govorim... A potem sem izprevidel, kako grde in grešne so bile moje besede... Reci, da mi odpustiš! Usmili se moje bede!“

Tako govoreč je prijel mladenko za roko in jo rahlo vzjel med svoje dlani.

Njene blede ustnice so se zganile.

„Odpustim ti!“ je rekla z nežnim glasom.

„O, hvala, hvala ti!“ Vem, kakšna je poslej moja pot. Bodi mirna, ne bom se odvrnil od nje. Tvoj zgled me bo krepil, kadar bo moja moč omagovala... Pozabi me, Ljuba, ne muči se zaradi mene... Le časih se me spomni... o, vsaj za trenutek pomisli name... takrat vsaj, kadar boš videla najinega otroka v naročju drugega moža...

Ti boš imela tolažbo v tem, da ga boš smela poljubiti na čelo... Jaz, njegov oče, ga niti videl ne bom... A skušal se bom sprijazniti s to mislijo, obljubim ti, trudil se bom... O Bog, kako okrutna je usoda... Ljuba, Ljuba... ti ne veš, kako te ljubim!“

Redovnica se je globoko ganjena odvrčala v kot, kakor bi tam nekaj urejala. Toda nič iz vsega, kar se je dogajalo, ni ušlo njeni pozornosti. Solza se ji je utrnula iz očesa in počasi zdrknila po licu nizdol.

Milan je govoril... govoril brez prestanka...

Nežno, kakor v sanjah, je mrmral:

„Strašno mi bo živeti daleč od tebe; a ker tako hočeš, bom živel... Nobenega očitka ne bo v mojem srcu. Živel bom ob spominu na to, kar je bilo. Vera vate bo moja hrana in moja moč...“

A ko boš vzgajala otroka, pripoveduj mu časih o očetu... o nesrečnem, ki se skriva kdo ve kod, pozabljen in zapuščen od vseh... Uči ga ljubezni do mene... Oh, vsaj to mi obljubi, zaklinjam te!... Preveč muke bi bilo zame, če bi moral misliti, da bo imel oni drugi vsa njegova milovanja in vso njegovo ljubezen!...

Ljuba je molčala. Če bi bila hotela govoriti, ne bi bila spravila iz sebe niti besedice...

Usmiljenka se je počasi vrnila k njima.

Nadaljevanje v prihodnjem letniku

Za Evine hčere

Božič in gospodinja

Za nakit božičnega drevesa:

Kostanjeve kroglice: Izlušči $\frac{1}{2}$ kg kostanjev iz trde vnanje lupine ter jih skuha, da jih lahko tudi druge, tanke kožice oprostiš. Potem jih pretlači skozi sito. Med tem skuha 15 dkg sladkorja z nekoliko vode, da se vleče, in zmešaj s pretlačenimi kostanji. Dodaj vanilijinega ali oranžnega okusa in ko se ohladi, oblikuj enakomerne kroglice, katere pusti čez noč, da se strdi. Drugi dan pomoči s pomočjo zobotrebca vsako posamezno v čokoladno glazuro, jih razvrsti na pivniku in pusti, da se glazura strdi.

Nadevani dateljni: Izbrano lepe dateljne prereži po dolgem, da lahko odstraniš peško. Pest olupljenih mandeljnov zribaj z nekoliko beljaka v možnarju, prideni sladkorja po okusu in oblikuj iz tega testa peške, katere vtakneš v prerezane dateljne.

Mlečne karamele: Kuhaj $\frac{1}{2}$ litra mleka s $\frac{1}{4}$ kg sladkorja (prideni za okus vaniljo, žgan sladkor, čokolado ali kaj sličnega, tako dolgo, da se zgosti. Stresi to na desko in zvaljaj z rokami v dolge svalke, katere poljubno nareži in posuši.

Obročki iz marmelade: Vzemi dobro, trdo marmelado ter jo zamesi s finim sladkornim prahom v testo, katero zvaljaj in izreži v majhne obročke. Posušeni so primerni obeski za drevesce.

Zanesljivo testo za police: Na 1 kg moke vzemi 5 desetink mleka, 10 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja, 2 rumenjaka, 3 dkg kvasa in $1\frac{1}{2}$ dkg soli.

Praktični nasveti

Meso — hrana za duševne delavce

Dvema hamburškima zdravnikoma se je posrečilo napraviti znanstveno razvidnico o izgubi sile pri duševnem delu. Na podlagi tega seznama sta s poskusi na profesorjih in dijakih iz-

računala in določila potrebno količino hrane za miselne delavce. Pacienti so ležali na udobnih posteljah, profesorja pa sta jim čitala iz knjige več strani, katerih vsebino so morali potem ponoviti. Med tem pa je posebni dihalni aparat zaznamoval porabo kisika. Ko sta to preračunala v kalorije, sta ugotovila, da so porabili 7—8 kalorij na uro. Pri pisanju se porabi 20 kalorij, pri žaganju drv pa 420.

Na podlagi poskusov sklepata zdravnik, da je pri dušnem delu zadrževanje krvne kisline važnejše nego proizvajanje kalorij, zato priporočata, naj duševni delavci uživajo več mesne kakor druge hrane.

Kuhanje

Zima je tu in morali smo pričeti kuriti, čeprav neradi, ker nam to spet pomnoži delo v gospodinjstvu. In vendar mora biti! Ako smo pa razumni, si lahko stvar zelo poenostavimo. V

Snežne čevlje

in galoše sprejema
v popravilo trdka

M. TREBAR
SV. PETRA CESTA 5

prvi vrsti imamo pripravljen papir za podkurjenje že od prej. Veš papir, namestu da bi ga vrgli v smeti, mečemo v precej velik zaboj. Ko se ta napolni, kar se kaj hitro zgodi, namočimo papir za nekaj ur v vodi. Ko se je tako namočil, da je ves mehak in se da dobro mečkati, ga stisnemo v podolgaste, kolikor mogoče trde kepe in ga nesemo na podstrešje sušiti. Solnce in veter ga temeljito presušita in pozimi nam ni treba nikakih trščic, če hočemo zakuriti peč. Spravljajmo pa tudi vretenca od sukanca, vse lesene škatalice n. pr. od cikoriije in iz kartona in vse to nam pride prav. Zvečer že lahko osnažimo peč in pripravimo vanjo kurivo, tako da nam je treba drugi dan samo podlakniti užigalice.

Prte iz voščenega platna

prav lepo osnažimo s petrolejem, s katerim napojimo volneno krpo in zmiemo z njo prt. Nazadnje ga splahnemo s toplo vodo, kateri pridenemo nekoliko sode za pranje.

ROKAYICE

jelenova koža, Nappa podložene,
čavable, juhten, glase, triko
velika izbira

Srečko Yršič nasled.

Y. LESJAK

Šelenburgova ulica 3

Kako pravilno pripravimo čaj

To prav za prav sploh ni recept, ker je čisto enostavno. A ravno zato je menda tako težko, sodeč po tem, kar dobimo navadno na mizo kot čaj. Pred vsem: katero vrsto čaja vzamemo? Ker se ne drži dolgo, moramo vzeti vselej onega iz nove letine. Dobimo ga pri nas v oktobru, moramo pa ga izrečno zahtevati. Najfinejši čaj dajo kitajske vrste in sicer je med njimi najboljša tako zvana „Tary Sou-chong“, potem so še „Lapsang Souchong“, „Keemun“ in „Kintuck“, manj fine pa so „Souchong“, „Moning“ in „Panyong“. Čaj teh vrst je svetlozlate barve, v nasprotju s temno, ki jo mora imeti močan čaj po angleškem okusu. Ta prihaja iz Indije in s Ceylona; najboljši je „Darjeeling“-čaj. Drago in znano „Pekko“-čajno cvetje pa ima prav za prav jako malo okusa.

Na Kitajskem spravljajo čaj v lakaste škatle, česar pa mi ne smemo storiti, ker bi naš lak pokvaril čaju vonj. Najboljše je, če ga shranimo v steklene posode z vbrušanim pokrovom.

Za pripravo čaja pa je najprimernejša lončena posoda, ki je pa ne smemo rabiti za prav nič drugega. Tudi izpirati jo moramo samo s čisto vodo, ne pa s sodo ali čim drugim. Vodo zavremo tudi samo v loncu, v katerem se kuha vedno samo voda. Ko pristaviš vodo k ognju, stresi čaj v lončevinasto ročko, ki jo postaviš na lonec, v katerem kuhaš vodo. To je tako važno, ker je okus čisto drugi, če čajeve liste segreješ, preden si jih poparila. Voda mora popolnoma zavreti, a ne dalj od ene minute in ko jo vliješ v ročko, se morajo še dvigati mehurčki: zato postavi ročko čisto blizu ognja. Odsvetovali bi jajčka za čaj, ker je čaj dober le tedaj, če so listi na dnu posode razprostrti.

Količina čaja je odvisna od okusa; a najmanj, kar moramo vzeti, je kavna žlička na vsako škodelico. Navadno računamo za vsako osebo eno žličko, eno pa še za ročko. Najprej nalijemo v njo do tretjine vode, po dveh minutah pa je

Športne čepice

v največji izbiri na drobno in debelo, perilo, trikotaža, nogavice, kravate itd. Najcenejši nakup pri

A. PRESKER, Ljubljana
Sv. Petra cesta.

**Velika izbira najfiniših in
najmodernejših klobukov
samo pri**

ZOFIJI MAHNIČ, modni salon LJUBLJANA
Sv. Petra c. 8. — Nizke cene!

dolijemo do vrha. Listje naj ostane kar v posodi, ali pa odlijemo čaj po petih minutah v drugo ročko, ki pa mora biti takisto izključno le za čaj.

Kdor se na čaj spozna, ga pije brez vseh pridakov, ker pridobije le neke vrste z dodatkom sladkorja, citrone i. t. d. Čaj z rumom pa je — po mnenju poznavalcev — pravečto divjaštvo, da punča vobče ne omenimo! Sicer je jako dober, a ni več — čaj.

Moj dom — moj svet

Žena kot vestalka

Iz šole vemo, da so morale vestalke strogo paziti na to, da ni ogenj v svetišču nikoli ugasnil. Če pa se je kateri to zgodilo, so jo živo pokopali. In tako je tudi v zakonu: žena pazi, da bo v domu vedno ogenj udobnosti in domačnosti, ker sicer boš tudi ti živa pokopana v nezadovoljstvu in prepiru. Če še tako obračamo in dokazujemo, vendar je v splošnem ženin krivda, če je dom hladen in pust!

Mož pride zbit in truden domov in si želi le miru in udobnosti. Naj bo dom še tako skromen, vedno je v njem kje kotiček, kjer se mož lahko nemoteno oddahne, če ima žena razumevanje za njegove skrbi. Če pa jih nima, mu bo najudobnejše stanovanje odvrtno in bo šel na oddih rajši v kavarno.

Zato žena, čeprav imaš mogoče poleg nege otrok in gospodinjstva še druge posle, uredi si čas vedno tako, da ima mož nemoten opoldanski odmor in pa nemoten večer. Če mu že nisi najboljša prijateljica, ki jo ima v času oddiha najrajši nemoteno samo zase, da lahko ž njo izmenjava misli, skrbi vsaj za to, da bo imel svoj ljubi mir. Ne hodi okrog njega s kričečimi otroki na naročju, ne muči ga z nevažnimi poselskimi zadevami, nego glej, da bo soba v redu, ti pa z otroki, posli in sitnostmi — izgini! Saj ko bo spočit, bo tudi mož imel zmisla ali pa vsaj potrpljenje za tvoje novice. Najbolje pa je, da mu domače neprilike, v kolikor niso jako važne, le mimo grede omeniš in se rajši zanimaš za njegov poklic — ki je vendar prav tako važen zate kakor zanj. Če pa imaš seveda moža, ki ti na tvoja vprašanja odgovori z osornim: „Tega ne razumeš!“ tedaj se pač vdaš v svojo usodo in reši, kar se rešiti da, s tem da odvrčaš od njega druge sitnosti, ker se bo sicer zgodilo, da se osoren človek izpremeni v navadnega divjaka.

Če boš torej skrbno pazila na to, da bo dom vedno toplel, tedaj se bo mož vselej dobro počutil doma. Razumel bo tudi, da potrebuješ tudi ti, ki si ves dan doma, zvečer malo razvedrila. Potlej bo čedalje manj godrnjanja, „da imaš štiriindvajset ur časa na dan“, „da si vendar spočita, ker imaš na misli samo gospodinjstvo“, „da je samo on tisti, ki se peha in gara.“

Vestalka, pazi tedaj pred vsem v svojem interesu — da ti ogenj ne ugasne!

Za Božič

kupite najcenejše in najlepše kravate, srajce, gamaše, rokavice, nogavice, robce itd. pri

Fran Lukič

Ljubljana, Stritarjeva ul.

Kaj obetajo kini

KINO IDEAL

SPORED:

HARRY PIEL

s svojimi 15 psi-ovčarji
v senzacionalnem filmu:

»NJEVO NAJBOLJSI
PRIJATELJ«

Pride

BUSTER KEATON

v filmu

»POT SKOZI OKNO«

Divje orhideje

(Premijera Grete Garbo v Elitnem kinu Matica)

Za Božič prinaša sedaj kino Matica drugi letošnji film oboževane Grete Garbo, film „Divje orhideje“. To razkošno filmsko delo nam predločuje Greto kot soprogo starejšega, izredno bogatega angleškega milijonarja. Zakonca, ki sta se menda ravno poročila, se nahajata baš na poročnem potovanju v Indijo. Na ladji spozna Greta mladega izredno lepega in stasitega princa iz Jave in temu princu je lepa milijonarjeva žena takoj zmešala glavo in srce. Na vse načine ji je prišel dvoriti, dokazovati svojo ljubezen in končno je povabil mladi zakonski par k sebi na Javo, v svojo razkošno kneževsko palačo. Eksotični milje mladega orientalskega kneza — njegova nadvse prikupna zunanost, vroče ljubavne besede, blesk in sijaj, s katerim jo je obdajal princ dan na dan, vse to je imelo končno svoj učinek na mlado, ljubezni željno ženo in tako se je zgodilo, da se je tudi Greta zaljubila v lepega Javanca, se izneverila možu in to tem bolj, ker pri svojem že nekoliko starikavem soprogu ni našla one ljubezni, katero si je obetala od njega, jo pričakovala in od njega želela.

Proti vsemu našemu pričakovanju pa koncem koncev Greta izprevidi svojo zmotno in krene nazaj na pravo pot.

Greta je v svoji vlogi čudovita. Z Nilsom Astrom, ki igra lepega javanskega princa

ELITNI KINO MATICA

Telefon 2124

Najlepši in najudobnejši kino, ležeč v centru mesta. Predvaja premijere največjih in najboljših vefilmov. — Izvrstna godba.

Spored prihodnjih dni:

Bližnji spored:

Divje orhideje

GRETA GARBO in NILS ASTHER

JANET GAYNOR

CHARLES MORTON

v vefilmu:

»KRISTINA«

nam podaja nepozabno kreacijo divne, mlade po življenju, uživanju in ljubezni hrepeneče žene. Čarobni so tudi naravni posnetki — skratka filmski umotvor v čast in ponos režiserja in produkcije Metro Goldwyn.

Najboljši prijatelj

(Harry Piel v kinu Ideal)

Diven film — brez dvoma najboljši vseh dosedanjih filmov Harryja Piela! Harry Peter, tako je ime Pielu v tem filmu, je velik mojster v vzgoji in dresuri psov. Kar 15 jih ima, drug je lepši od drugega, pametni so vsi od prvega do zadnjega, a najpametnejši je lepi „Greif“, s čigar pomočjo je prepeljal Harry tatvino dragocenega diadema. Piel kot režiser je vzel vso zadevo prav mojstrsko v roke in nam podal tokrat film, ki je žel vsepovsod splošno odobravanje in priznanje.

KINO DVOR LJUBLJANSKI

TEL. 2730

VELIKA SENZACIJA!

ZLIKOVCI V FRAKU

BEEF & STEAK

Odlična vesela igra! Nemška Pat in Patachon: Siegfried Arno in Kurt Gerron. Smeh, kakršnega še niste doživeli!

PO STEZI SRAMOTE

(Der Weg der Schande)

Velik film o bednem propadanju ženske

OSVETA MOLOHA

Monumentalni vefilm iz daljnega orijenta

Za tem sledi krasni film nemške produkcije

12 RAZBOJNIKOV

po krasni kozaški pesmi. Krasna, velika epopeja nesmrtnih kazaskih slave, kakor jo je popisal slavni Gogolj v „Taras Buljbi“. Režiser: Dr. Gregorij Azogarov, v glavnih vlogah H. A. v. Schlettow in Kowal-Somborski.

OBEŠENJAKOVA TONČKA — GALGENTONI

v glavni vlogi lepa Slovenska ITA RINA. Predstave v delavnik ob 4., 7. na 7., 8., 9. v nedeljo in praznik ob 11., 3., 5., 6., 8., 9. Nizke cene! Ob 4. uri vsak dan in v nedeljo ter praznik ob 11. in ob 3. uri vsi sedeži po 4 Din. Lahko sedete, kamor hočete!

Lad. Lakatos:

Iz dnevnika filmskega junaka

Letos sem imel srečno poletje. Smehljaj sem se tisoč metrov.

Lani v onem velikem romantičnem filmu... Bil sem neprekosljiv, ko sem umiral. Ali veste, kako sem umrl? Nesmrtno!

Zdaj sedim pred zrcalom. Delam prav isto, kar počne ta trenutek deset milijonov ljudi na svetu. Gledam svoj obraz.

VAŽNO ZA VSE ČITATELJE! PREČITAJTE DO KONCA!

Naš list si je v kratki dobi pričel trih mesecev pridobil mnogo prijateljev in lepo število naročnikov. Ali med te-temi jih je veliko takih, ki iz prezaposlenosti ali kakih drugih razlogov še zmerom niso poslali naročnine, čeprav so list v redu prejeli. Zda, ob sklepu 1. četrtletja in ob koncu koledarskega leta je naša dolžnost, da se jih spomnimo.

OD NIKOGAR NE ZAHTEVAMO,

da plača, česar ne mara. A kdor je do danes prejel list na ogled in ga ni vrnil, kdor ga je naročil, a še ne plačal, med poštenimi ljudmi pač ne more reči, da naročnine zato ni poravnal, ker lista ne mara. Vse te cenj. naše prijatelje prosimo, da poravnajo svoj dolg še danes, zakaj popolnoma izključeno je, da bi po- slej pošiljali list zastoj.

Našim prijateljem smo za novo leto pripravili lepo presenečenje. Čeprav smo še mlad list in imamo zato mnogo težkoče, ki so jih starejši listi že davno preboleli, smo sklenili od 1. januarja 1930 dalje znatno znižati naročnino in uvesti tudi mesečni abonman. S tem upamo pred vsem ustreči našim malim ljudem, ki težko utrpel večji znesek na mah. A zato slavimo pogoj, kateremu se ne moremo odreči: naročnino je treba poslati na pre-j. Kdor ne plača, ne more zahtevati, da mu list pošljemo.

Zato se v lastnem interesu poslužite priložene položnice in pošljite še danes naročnino za novo leto in — če ste v za- ostanku — tudi za prejšnje četrtletje!

Pisane zgodbe

Kitajska pravljica

Zgodilo se je, da je kitajski cesar zapovedal vsem zdravnikom v svoji državi, da na dan novega leta prižgo toliko sveč na svojih oknih, kolikor jim je minulo leto umrlo bolnikov.

Tako je bilo razpisano in zdravniki so morali priseči, da bodo tako storili.

Na dan novega leta je šel cesar iz svoje palače v zdravniški del mesta, ki je bil ves v sijaju od tisočev gore- čih sveč. Po nekod je bilo celo oken premalo in so sveče gorele na zidcih nad vrati in na strehah v počaščenje pokojnih duš, ki so mirno zaspale pod oskrbo zdravnikov.

Le na eni hiši je bilo tema. Štiri majhne sveče so skromno brlele na oknu.

„Ta mi je mojster,“ se je navdušil cesar in stopil k zdravniku. „Ti mi boš dvorni zdravnik, zakaj samo štiri sveče ti gore na oknu. Kako to, da jih je tako malo umrlo pod tvojo roko?“

Ta številka je poslednja v letošnjem letu; prihodnja izide v soboto, 4. januarja 1930.

„O, gospod, je ponižno pokleknil zdravnik pred cesarja, „še od davi prakticiram.“

Umetnikovi beli lasje

Franc Molnar je nekoč prišel v družbo, kjer ga niso poznali kot velikega pisca veseloiger. Le njegovi sne- žnobeli lasje so zbujali pozornost.

„Ali je to podedovano v vaši rod- bini?“ ga je vprašala neka dama.

„Ne. Kolikor mojih sorodnikov je nenadoma osivelo, se je to vselej zgo- dilo po naključju. Moja babica na pri- mer se je z ladjo vozila v Ameriko. Pa je nastal hud vihar in ni dosti manj- kalo, da se ni ladja potopila.“

„A vi?“

„Jaz? Bil sem nekoč pri krstni predstavi drame „Vrag“, vesele igre, ki jo je napisal neki Franc Molnar. Po zadnjem dejanju so ljudje začeli tako gromovito ploskati, da so se mi lasje tisti mah pobelili.“

Caruso ne poje

Glasovitega tenorista Carusa so ne- koč povabili v New Yorku na večerjo pri znanem milijarderju. Seveda so gostje, domala sami milijonarji, borz- niki, tovarnarji in industrijci, govorili o vsem drugem kakor o umetnosti. Šele proti jutru, ko so bili pogovori o borzi in petroleju, o Fordu in prohi- biciji že izčrpani, je domačica skromno

zaprlo velikega pevca, naj bi jim kaj zapel.

Toda Carusu je bilo to zamalo. Šele zdaj se ga spomnijo!

„Nemogoče, milostiva,“ je vljudno odgovoril, „pri najboljši volji ne mo- rem. Ob tem času“ — pogledal je na uro — „gre moj glas vselej že spat.“

»Kšeft je kšeft«

Irski katehet je obljubil šiling ti- stemu učencu, ki bi mu znal imenovati največjega moža svetovne zgodovine.

„Kolumb,“ odgovori učenec.

„Washington,“ meni drugi.

„Jezus,“ se oglasi sinček židovskih staršev.

„Šiling je tvoj,“ odgovori duhovnik, „a kako to, da si ravno ti prišel na Jezusa?“

„V srcu sem prepričan, da je Moj- zes, ali — kšeft je kšeft.“

Šale

Zaradi basa

Sosedov Miha stoji v poznem in mrzlem jesenskem večeru nag pri od- prtem oknu. Vidi ga njegov dober zna- nec in ga vpraša: „Kaj pa delaš, Mi- ha?“

Miha: „Prehladil bi se rad, da bom mogel na koru peti bas.“

Tihotapska

Dva premetena tihotapca nakupita v Italiji večjo množino svile, ki bi jo rada brez carine vtihotapila čez mejo. Izmisli si dobro zvijačo. Kupita kravjo kožo z glavo in repom ter se našemita v kravo. Prvi prevzame svojo vlogo pri glavi, drugi pri repu, v trup pa naložita svilo.

Ko se tako našemljena bližata meji, opazi zadnji finančnega stražnika ter zakliče premu:

„Zamukaj, financar je tu!“

Prvi res zamuka in prevarani fi- nančni stražnik pusti „kravo“ čez mejo. Ko stopata že po varnem, za- kliče prvi zadnjemu:

„Beživa, beživa!“

Zadnji ves prestrašen:

„Kaj pa je, že spet kak financar?“

Prvi: „O, ne financar, ampak bik.“

V gostilni

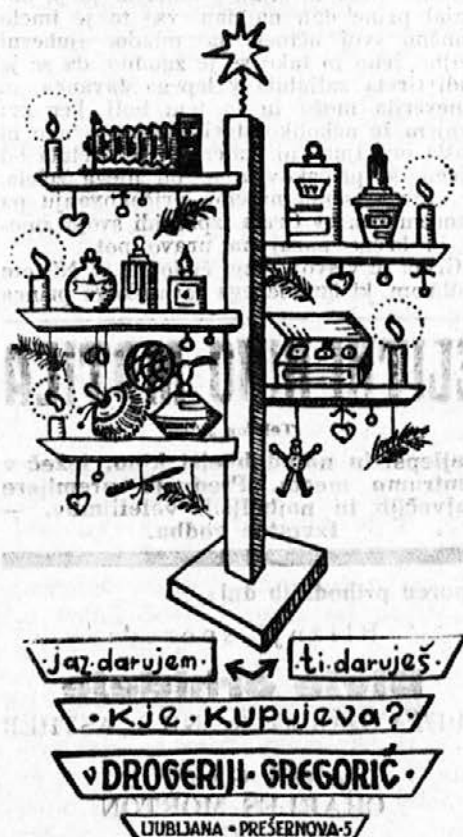
Gostilničar: „Kaj sodite o tej pe- čenki?“

Gost: „Premajhna za svoja leta.“

Razlaga

„Kaj je, pešec, papa?“

„To je človek, ki ima ženo, hčer, dva sinova in avtomobil.“

Sneg

Nocoj je bil božični večer, a šele zvečer; zdaj pa je bilo še čisto svetlo na cesti in na vrtu.

„Drevi je božični večer,“ so si drug drugemu čivkali vrabci na vrtu, in zleteli na drevesa in grmovje, da so tudi njim zaupali veliko novico. A prišli so prepozno.

„Že vemo, videli smo božično drevo, ki so ga nesli v hišo.“ Vrabci pa so vedeli še mnogo več, ker so se ves popoldan podili okrog okna in zvedavi kakršni so, gledali, kaj se godi v sobi.

„Tudi božično drevo smo videli, a skoro ga ne bi bili spoznali, tako se je svetilo v zlatu in srebru.“

„Kako lepo,“ so vzdihnila drevesa in žalostno gledala svoje gole veje. Niti enega lista ni bilo več na njih in velika jablana na trati se je otožno zamislila v čas, ko je bila še polna lepih rdečih jabolok.

„Mogoče so ravno moja jabolka, ki vise zdaj na drevesu v sobi.“ Tega seveda vrabci niso vedeli, zato pa mnogo drugega.

„Mitja dobi čepico, Breda pa nov plašč in knjigo s povestmi. Vse to smo videli na mizi. In lepo, gorko odejo za babico, da je ne bo zeblo. Ampak najlepše bo zvečer, ko bodo gorele svečke!“

„Vam se dobro godi,“ je zagodrnjala debela kapnica, ki je tudi stala na vrtu. „Me ne dobimo daril in tudi leteti ne moremo, da bi vsaj pogledale drevo v lučkah.“

Vrabci so prasnili v smeh, tako smešna se jim je zdela misel, da bi kapnica letala.

„Če bi vsaj tudi mi dobili čepice,“ so kričali leseni koli v plotu.

„Ali pa lep plašč,“ je pripomnila streha vrtno ute.

Trata pa bi bila rada imela gorko babično odejo, da bi si ž njo ogrnila svoje bilke, ki so trepetale v hudem mrazu.

„Lepe knjige s povestmi se tudi ne bi branili,“ so zamišljeno rekli grmi. „Zima je tako dolga in ni ne metuljev ne ptic, da bi kaj povedali.“

Tako si je vsak na vrtu nekaj želel. A želeli je lahko; kdo pa bi vse te želje izpolnil? Božiček ne, ker ima polne roke dela z ljudmi. Žalostno so gledala drevesa, grmovje, trata in koli v nebo, ki je bilo sivo, sivo.

„Najpametneje je, da zaspimo,“ je končno sklenila trata. „Saj videli itak ne bomo ničesar več, ker je že čisto temno.“ Vsi drugi so ji pritrdili, tiho je postalo na vrtu in vse je pospalo...

Kaj pa je to? Nekaj belega je priplavalo na zemljo in za njim še ne-

Naročnikom in bralcem želita

vesele božične praznike in srečno novo leto 1930

Uredništvo in Odpravnštvo

kaj in še nekaj: bile so majhne nežne snežinke, ki so se tiho, tiho pogovarjale.

„Kako je mraz! Pa je bilo le prav, da smo oblekle svoje zvezdnate plaščke.“ Najmanjše so razposajeno zaplesale po zraku. Tudi velikih je bilo med njimi, a te so počasi in modro šle svojo pot.

„Glejte, da bo vse v redu in da ničesar ne pozabite! Pa tiho bodite, da se nihče na vrtu ne zbudi in nas kdo prezgodaj ne vidi.“

Molče so prikimalle snežinke. Prve med njimi so bile že dosegle vrt, ki je pokojno spal. To jim je bilo ravno prav, ker so imele zanj pripravljeno veliko presenečenje: tiho so pričele kititi drevesa in grmovje. Pozabile niso niti najmanjših vejic, ki so bile že kakor potresene s sladkorjem. In kako urne so bile snežinke! Ravno prav, da jih je bilo toliko, ker dela je bilo mnogo. Streha vrtno lope je tudi morala dobiti plašč, kakor si ga je želela, a to ni bilo lahko. Lopa je bila namreč že stara in je imela sila rahlo spanje. Od časa do časa je zahreščala, tako da so bile snežinke že vse v strahu, da se ne zbudi, a hreščala je le v spanju.

Največ dela pa je dala belim kosmičem odeja za veliko trato. Dali so svoje lastne plaščke, ki jih je ležalo že na tisoče na tleh. A še vedno ni bila odeja dovolj debela in gorka in čedalje več snežink je moralo žrtvovati svoje plaščke. Končno je bilo delo gotovo in odeja je bila sveže bela in tako gorka, da bilk gotovo ni več zeblo.

„Ali je vse gotovo?“ so vprašale velike snežinke.

„Ne, ne,“ so šepetale z vseh strani, „še dolgo ne bomo gotove. Pomagajte nam vendar, da nas jutro ne zaloti pri delu!“

Se bolj so hitele in delile bele čepice na vse strani, vsakemu kamnu in kolu; celo kapnica je dobila svojo. Ker pa so tako zelo hitele, se je zgodilo, da je bilo eno pokrivalo preveliko, drugo premajhno, ali pa so katero v naglici postrani posadile. Nič hudega; glavno je bilo, da niso nikogar pozabile. Naposled je bilo vse gotovo. Zdaj ni bilo treba več snežink; le nekaj jih je še poslal oče oblak na zemljo, da so po-

gledale, ali je vse v redu. In je bilo: lepše sploh ni bilo moči napraviti. —

Drugo jutro bi bili morali videti to veselje na vrtu! To je bilo vriskanje in čudenja nad lepimi darili! Grmovje se ni upalo ganiti, da ne bi izgubilo lepega nakita, trala se je presrečna zavijala v toplo odejo, stara lopa pa, ki jo je mraz sicer prvo zbudil, je danes med zadnjimi odprla oči, tako toplo ji je bilo v novem plašču.

Najbolj veseli pa so bili koli.

„Ali bomo čepice za zmerom obdržali?“ so hiteli izpraševati, nakar jim je takoj primerno odgovoril jutranji veter, ki je pravkar prišetal mimo.

„Kaj pa mislite! Solnce vam jih bo takoj potegnulo z glave, ker ne mara takih razvad.“ Rad je nagajal ta veter; mimo grede je odpihnil nekemu grmu nakit, da se je dvignil snežen oblak.

Pa še drugi gost je prišel na vrt: bila je vrana v praznični obleki. Slišala je bila o darilih in je prišla, da si jih ogleda. Sedla je na kapnico in jo vprašala, zakaj ima nočno čepico.

„Ali si tako lena, da jo potrebuješ?“ je vprašala in že ji je z nogu razkrila glavo.

„Glej, da se mi spraviš,“ je zagodrnjala kapnica in ji zagrozila z držajem, nakar je vrana vsa prestrašena odletela. Spustila se je na trato in jela z nožicami risati čudovite vzorce v gladko odejo.

V tem trenutku je smuknilo mimo nekaj rdečega: bile so sanke, ki jih je Božič prinesel otrokom in jim poleg tega poslal tudi sneg. Gori in doli je šlo po trati, med vriskanjem in smehom, vse navzkriž se je prekucevalo in kepalo. Najlepše pa je bilo, ko so otroci postavili pred staro uto snežnega moža, ki je stal tam kakor vojak na straži. Bil je silno lep in vsi so ga občudovali.

„Imenitnega tovariša smo dobili,“ so šepetali koli. „Mogoče ve kako po-vest in nam bo krajšal čas.“

A nihče se ga ni upal nagovoriti in končno je začel sam:

„Dobro jutro!“

„Dobro jutro!“ mu je zadonelo z vseh strani.

„Lepo vreme je danes,“ je še pripomnil, ker mu nič pametnejšega ni prišlo na um.

„Že, ampak ponoči je snežilo!“
 „Hm, seveda je snežilo, sicer me ne bi bilo tu in bi še dalje potoval s svojim oblakom.“

„Ah,“ se je hitro vmešalo grmovje, „tedaj ste gotovo že veliko videli. Prosim, prosim, povejte nam kaj!“

„Zakaj pa ne,“ je odgovoril in pričel pripovedovati. Opisoval je dežele, kjer je večni sneg in led, kjer žive severni jeleni z lopatastimi rogovi in ljudje, ki si postavijo hiše iz snega. Govoril je in govoril...

Zdajci pa je posijalo solnce izza oblakov.

„Oh,“ je vzdihnil sneženi mož, „je že tukaj in takoj bo po meni, boste že videli.“

Toda za zdaj niso videli drugega kakor čarobno lesketanje vse okoli. Kakor v pravljici je bilo.

„Ne zaupajte mu, krasote bo takoj konec. O, zakaj nisem šel dalje z oblakom, tja na sever, kjer bi večno živel v ledu in mi ne bi bilo treba umreti!“ je tožil sneženi mož.

A glej, kaj je bilo to? Ves vrt je mahoma zajokal. Z grmovja, plota, ute in vodnjaka so jele padati velike kaplje in se zarile v odejo na trati. Ali je vse jokalo zato, ker je sneženi mož govoril o smrti, sneženi mož, ki jim je bil tako lepo govoril?

O ne, prišlo je južno vreme in ž njim čedalje več solnčnih žarkov. Vsak je vzel s seboj košček lepote — ravno takrat, ko je bila najlepša.

A saj je vedno tako...

Očetovo božično darilo

Po resnični dogodbi pripoveduje Jack Common

„Moram ven... nocoj... moram...“

Obupno so udarile besede iz ust kaznjence celice številka štiri.

„Le pomirite se,“ mu je dobrodušno odgovoril ječar.

„Moram... nocoj...“

„Človek božji, ne norite vendar!“ Začuden je zvenelo iz ječarjevih besed. Ravno številka štiri je bil zmerom tako miren in ubogljiv. V enajstih mesecih, kar je bil med njimi, jim ni še niti enkrat dal povoda za kako pritožbo.

Osemnajst mesecev je bil dobil kovaški pomočnik Janez Bernard zaradi nevarne telesne poškodbe. Stepla sta se v gostilni, navaden gostilniški prepir. Janezu je postala njegova nenavadna telesna moč usodna. Svojega nasprotnika je bil tako zdelal, da je

od takrat začel hirati. Če izvzamemo njegovo naglo jezo, je bil Janez dober človek, izboren rokodelc — srečen v zakonu s svojo lepo ženo in s svojo ljubko, zdaj že sedemletno hčerko.

Kot jetnik si je znal pridobiti naklonjenost svojih predstojnikov. Zmerom je bil dobrovoljen, priazen, skromen.

A danes... danes?

„Človek božji, vam je gotovo božič stopil v glavo?“ je rekel ječar, še zmerom dobrovoljen kakor preje. „Le mirno kri. Drugo leto vam bo bolje — drugo leto...“

„Ne,“ ga je presekala jetnik, „letos — nocoj... zdaj...“ Iz moža, ki je bil sicer tako molčeč, so zdajci zavrele besede:

„Gospod ječar, pustite me ven... Samo za nocoj... vrnem se, kakor gotovo je Bog v nebesih. Vrnem se...“

„Zdaj mi je pa tega čenčanja že dovolj,“ je odvrnil ječar. Obrnil se je in ključki so zarožljali.

Tako ni mogel videti, kako strašno se je izpremenil jetnik v tisti edini sekundi. Njegov drugače tako dobrovoljni obraz se je mahoma spaciil od togote in brezumne jeze — oči so mu stopile iz jamic... njegovo tršato, mišičasto telo se je napelo — — — sleherni živec je zatrzal — — —

Ječar tega ni videl. Ne da bi se bil prav zavedel, je začutil samo, da so mu bili zdajci ključki iztrgani iz rok...

In potem se mu je rdeče zablistalo pred očmi — — — Kakor posekan štor je telebnil na tla, brez glasu.

Janez ga je bil udaril s težkimi železnimi ključki po glavi.

Vse se je odigralo z nepopisno naglico. Jetnik si je potisnil ječarjevo čepico na glavo — — — ogrnil njegov temni plašč — — — in že je bila celica zaklenjena. S trdim korakom je odšel po hodniku.

Daleč zunaj v predmestju je sedela v snažni kuhinji jetnikova žena in zamišljeno strmela pred se. V lepem obrazu še mlade žene so bile začrtane globoke brazde — brazde ponižanja in trpljenja in neutешljivega hrepenenja. Mrka žalost je bila v njenih sinjih očeh. Roke je bila sklenila, ustnice stisnila v bolečini.

Tako krčevito stisnila, da ji je bilo skoro muka, ko je naposled vendarle morala odgovoriti na žlobudranje svoje male hčerkice. Stala je pred mizo, na kateri je bilo skromno božično drevesce z nekaj bornimi svečicami.

„Da, Lizika, seveda lahko poješ lectovo srce — — — da, lahko ga poješ...“

„O, mamica — ne, rajši ga ne bom pojedla. Pustila ga bom za očka...“

„A očka ne pride.“

„O — pač, prišel bo. Saj sem mu pisala, da mora priti za božič. In punčko mi bo prinesel — veliko — tako s kodrčki, veš, kakršno ima sosedova Anica.“

„To niso stvari zate, otrok. Saj si že dobila drsalke. In punčko v zibki...“

„Da, ali tako velike... take še nimam. Vsi drugi imajo tako lepe punčke. Aničina je najlepša — ima obleko iz žameta — o, kako je lepa! Tako rada bi jo bila prijela, roke sem si umila, pa mi ni pustila! Rekla je: „Proč, ne maram te, ki imaš očeta v ječi!“ Očki bom to povedala — ji bo že pokazal!“

„Fej, takih stvari ne smeš poslušati.“

„A vendar bom povedala očki! Saj bo prišel za božič — gotovo bo prišel!“

In spet je bilo tiho v kuhinji. Mati se je skrčila v nemi bolesi — otrok pa je bil ves srečen v pričakovanju in veselem upanju.

Nič se ni slišalo razen tikanja ure na steni. Lizika neprestano pogleduje nanjo. „Pozno je že — zdaj mora kmalu priti!“

„Ne govori tako neumno, Lizika!“

„O, saj ga že slišim... že prihaja... zdaj...“

Potrkalo je.

Otrok plane k vratom in jih odpre. „Dober večer, očka — očka!“

Žena skoči pokoncu. „Janez!“ krikuje s pojemajočim glasom in omahne v razprostrte roke svojega moža, ki stoji pred njo v ječarjevem plašču in čepici.

Vprašanja — prekipevajoča, hlastna, vsa vprek. In on ihte odgovarja. Žena ne more stati na nogah — kolena ji odpovedo, trdo omahne na stol in strmi nejeverno na moža, ki je bil vzdignil Liziko in si jo pritisnil na srce.

„Punčka!“ zavpije otrok. „Glej jo!...“ in objame z obema rokama veliko punčko v lepi obleki. „Prinesel si mi jo, očka — — — saj sem vedela, in zobke ima — prave zobke!“

Vsa srečna poljublja punčko na ognjeno rdeča usteca in na svetle plave kodrčke. „Zdaj lahko vsi vidijo, kako dober je očka. Kaj bo rekla Anica in vratarjeva Olga... saj smem dol, da ji jo pokažem — kaj ne, mama?“

„Da, idi!“ reče oče. „Idi — govoriti moram z mamico!“

A nič ne govorita. Objameta se in se ne moreta izpustiti, tako sta srečna — tako srečna, da se spet vidita, da sta se spet dobila...

A potlej pride vendar strašni trenutek, ko se mora mož izpovedati, ko mora priznati, da je pobegnil, da je punčko ukradl v trgovini. Nihče ga ni bil opazil v vseobčem božičnem vrvenju.

Saj se bo vrnil v ječo — o, gotovo! Mirno in ponižno bo odsedel kazen — saj ni več toliko — samo njegova dobra Marija naj tako ne joka — saj pojde nazaj v ječo — čisto gotovo...

„Morda te bo ječar mirno spustil nazaj in te ne bo naznanil. — Saj si zmerom pravil, da je tako vrl in dobrodušen mož,“ reče žena z glasom, ki ga ni spoznati od ihtenja.

A on vendar razume. „Ječar... da,“ reče mrko.

Žena se zdrzne. „Janez... kaj je... kaj je z ječarjem?“

Ne more ji odgovoriti.

„Janez!“ Nič več ne kriči, glas ji zamre v obupen šepet: „Ali si postal morilec?“

„Tako hudo menda ne bo —“ odvrne hripavo.

„Oče treh otrok,“ šepne žena pred se, „pravil mi je o svojih otrokih, ko sem bila zadnjič na obisku pri tebi...“

„O, kaj hudega se mu ni moglo zgoditi,“ odvrne mož. Toda njegov obraz je mrliško blede.

Nič več ne more govoriti. Molči tudi, ko priteče Lizika nazaj.

Ponosno stiška veliko punčko k sebi in vzklikne kar se da resno:

„Veš, očka, vratarjevega Karla moraš pa dobro preteptati — rekel je, da je punčka iz aresta!“

„O, Bog!“ se utrga ženi. V brezumnem veselju nista pomislila, da bo otrok vse izblebetal — — —

„Vrni se, Janez, vrni se!“ prosi Marija s svojo poslednjo močjo, „drugače pridejo pote!“

Mož vstane — obupen boj s samim seboj — potlej zmagajo ženske solze.

In gre. Gre s težkim korakom... nazaj.

Ravnatelj kaznilnice zamišljen čita pisemce, ki so ga našli v begunčevi celici. Pisemce z okorno otroško pisavo.

„Ljubi očka,

za božič moraš priti in mi prinesiti veliko punčko. Tako hudo nama je po tebi, in mamica joka ponoči, kadar misli, da spim...“

Na pismu je pečat v redu, na njem je opazka, da je šlo skozi roke kazniškiškega osobja.

„A vendar... ne bi mu bili smeli dati pisma,“ meni ravnatelj. „Privedite jetnika.“

Dva paznika privedeta begunca, ki se je bil nekaj ur po pobegu vrnil v ječo.

„Pokličite ječarja Martinčiča!“

Ječar, ki ga je bil Janez potolkel na tla, vstopi. Okoli čela ima obvezo.

„Pripovedujte, kako je bilo!“

Ječar pogleda jetnika... dolgo ga gleda... nemo... in se domisli pisma, ki ga je našel v celici...

„Slabost me je obšla, gospod ravnatelj,“ odvrne počasi in razločno. „Onesvestil sem se — — — in to priliko je porabil jetnik...“

„Tako,“ reče ravnatelj, „tedaj nika-kega nasilja — nu — — potem — — —“

V zimsko noč pojo božični zvonovi:

„In mir ljudem na zemlji...“

Sedem krokarjev

Živel je mož, ki je imel sedem sinov. Želel si je še hčerko, Bog mu je uslišal prošnjo in žena mu je porodila deklico. Toda dete je bilo sila slabo; komaj je dihalo, zato so sklenili, da ga hitro krstijo, da prej ne umre. Oče pošlje starejšega dečka po vodo, a drugih šest beži za njim. Pri studentu se sporečejo, kdo bo zajel vodo, vrč pade na tla in se ubije. Dečki se prestrašijo in se ne upajo domov. Oče jih čaka, čaka, a jih ne pričaka. Ujezi se in pravi:

„Gotovo se spet igrajo in so pozabili, kaj sem jim naročil. Ubogi otrok bo moral umreti nekrščen. Želim jim, da postanejo vsi črni krokarji!“ A komaj to izreče, zasliši čuden šum in nad njegovo glavo splava sedem črnih krokarjev.

Starši so bili zelo žalostni, a niso mogli krokarjev izpremeniti v ljudi. Edina tolažba jim je bila deklica, ki je postala krepka in zdrava. Nikdar pa ji niso povedali, da je imela brate, ker so se bali, da je to ne razžalosti.

A naposled deklica vendarle zve, da je ona kriva nesreče svojih bratov. Dekletce pohiti domov in vpraša starše, ali je res imela brate in kje so. Roditelja ji povesta, kako žalostna usoda je zadela dečke ob rojstvu njih sestrice. Deklica pobesi glavico, solze ji zabeste v oči in sklence, da reši bratce. Skriva odide z doma. Nič drugega ne vzame s seboj kakor droben prstan, spomin na starše, hlebeček kruha, da si potolaži glad, vrč vode za žejo in stolček, da se odpočije.

Dolgo, dolgo potuje in pride na konec sveta. Tam je bilo solnce. Bilo je žareče in strašno in je žrlo majhne otroke. Dekletce beži, beži, beži in

pride k Luni. A Luna je bila mrzla in huda gospa, začela je vihati nos in mrmrati: „Diši, diši človeško meso.“ Sestrica beži, beži, beži in pride k Zvezdicam. Zvezdice so bile prijazne deklice, vsaka je sedela na zlatem stolčku. Prijazno sprejmejo deklico. Danica ji da majhno kost in pravi: „Vzemi to kost, brez nje ne boš mogla odpreti Steklene gore, v kateri so tvoji bratci.“

Deklica se zahvali in odide.

Dolgo, dolgo potuje in pride do Steklene gore. A vrata so bila zaprta. Deklica seže v žep, vzame zavojček s kostjo, toda joj, zavojček je bil prazen, med potjo je kost izgubila. Kako si naj pomaga? Na vsak način mora rešiti svoje bratce. Bila je pogumna in umna deklica: vzame svoj nožič, ga vtakne v ključavnico, toda nož je sicer okrogel kakor kost, a ne odklene vrat. Ne pomišlja dolgo, odreže si prstek in ga vtakne v ključavnico. Hudo jo je bolelo, toda za brate žrtvuje vse.

In res, vrata se odpro.

Prikaže se starec z rdečo kapico in vpraša: „Dekletce, kaj iščeš?“

„Svoje bratce, krokarje,“ odgovori sestrice.

„Gospodov krokarjev ni doma, a če hočeš počakati, kmalu se vrnejo.“

Deklica vstopi, na veliki mizi je bilo sedem krožnikov, sedem čašic — večerja sedmih krokarjev. Sestrica se de k mizi in poje z vsakega krožnika košček in izpije iz vsake čašice požirek, v sedmo čašico pa vrže zlati prstan.

V zraku začuje šum, vrača se sedem krokarjev. Skratec pravi: „Vračajo se gospodje vrani.“ Deklica smukne za vrata. Krokarji sedijo za mizo; a drug za drugim začno izpraševati: „Kdo je jedel z mojega krožnika, kdo je pil iz moje čaše? To je človeško delo.“ Ko pa nagnejo čaše, prirožlja iz čaše sedmega krokarja zlat prstan. Krokarji spoznajo prstan svojih staršev in pravijo: „Daj Bog, da bi bila to naša draga sestrice, potem bi bili rešeni!“ Komaj to izrečejo, skoči sestrice izza vrat in krokarji se tisti mah izpremene v ljudi. Poljubujejo in objemajo zlato sestrice in se vsi srečni vrnejo domov.

Dolga ušesa

Bedak je zasmehoval modrijana zaradi njegovih dolgih ušes.

„Priznam,“ je odvrnil le-ta, „da so moja ušesa za človeka predolga. A pri-trdili mi boste, da so vaša prekratka za osla.“

Arkadij Averčenko:

Filimon in ženske

Grotoska

Srečal sem na ulici svojega prijatelja Filimona, trgovca s črevesjem na debelo.

Če odkrito govorim, je bilo to prijateljstvo le na pol, zakaj on me je imel za svojega prijatelja, med tem ko sem bil jaz nasprotni njemu zelo zaprt.

Filimon je bil znan ženskar. Zmemor je trdil, da ga imajo ženske rade in da ima pri njih velike uspehe.

„Pozdravljen, prijatelj!“ me je pozdravil že od daleč. „Kako kaj? Kaj počno ženske?“

„Idite k vragu!“

„Nezmisl. V tem mestu je žensk, vam rečem, prelestnih, sladkih žensk! Zalih, elegantnih, a pri tem vendar ne nedostopnih.“ Zasmeljal se je tako glasno, da so ljudje na ulici postali in naju jeli gledati.

„Filimon, spozablja se. Na cesti sva.“

„Hahaha! Ne morem pomagati. Smejem se od zadovoljstva. Veste, poznam restavracijo, kjer imajo od sile lepe natakarike, ki prav za prav niso natakarike, nego fine dame.“

„Osell!“ sem strogo odgovoril. „Če je kaka spodobna žena postala iz stiske natakarike, ni treba, da takoj slabo mislite o njej.“

„Spodobna žena, hahaha! Ali veste, da lahko vsaktero teh spodobnih žensk poljubite? Nedavno tega sem neko tako ‚spodobno natakarike‘ poljubil, pa me je koprneče pogledala in mi rekla francosko: Mon cher, vous êtes stupide! Sicer ne razumem francoski, a mislim, da je moralo biti kaj ljubeznivega.“

„Filimon, vi ste cepec!“

„Kaj? Cepec da bi bil? Dobro, potem vas povedem v ono restavracijo, kjer strežejo lepe natakarike. Stavim steklenko najboljšega šampanjca, da bom poljubil tisto natakarike, ki mi jo boste pokazali. Če dobim stavo, plačate vi šampanjec!“

„Dobro! Pojdiva!“

To je bilo nekaj redkega: čast ženska je takorekoč visela na zamašku steklenice.

Filimon me je vedel v elegantno restavracijo z damsko postrežbo. Imel je prav, natakarike so bile res lepe ko podobe.

Sedla sva za mizo v kotu. Filimon je pomignil neki natakarici, nežni, elegantni plavki z moderno pri-

rezano prelesto paževsko glavico, in ji rekel:

„Marusja, pridi sèm!“

Natakarike si je popravila svoj kakor sneg beli predpasnik, pogledala mojega prijatelja od zgoraj dol in rekla s prezirljivim glasom:

„Gospod, motite se. Ni mi ime Marusja. Jaz sem baronica Tisenhausnova!“

„Čast mi je! Izvolite vendar pristiti!“

„Hvala, nisem zato tu, da bi goste zabavala, ampak da jim postrežem.“

Filimon jo je lahno sunil v bok in ji dejal malce visokomerno:

„V tem primeru bi vas prosil, milostiva gospa baronica, za dve besedici med štirimi očmi!“

Prijel je osuplo natakarike pod pazduho in izginil z njo v sosednjo sobo.

Čez kako minuto sem razločno čul poljub.

Se nikoli v življenju nisem tako jasno čul poljuba. Zdelo se mi je, kakor da mi je nekdo hotel dati razločno razumeti, naj se odpovem šampanjcu, češ da sem stavo izgubil.

Tedajci so se nenadoma odprla vrata. Natakarike je naglo stopila iz njih in izginila v kuhinji.

Takoj nato se je pojavil na pragu Filimon.

„Nu, ali ste čuli?“ je vprašal z nekim ponosom.

„Da, mlask poljuba se je čul dovolj razločno. Da, tako je, če ima človek tako srečo pri ženskah kakor vi. Toda če dovolite, ona vas je samo enkrat poljubila?“

„Ali bi mi bila morala dati tisoč poljubov?“ je zagodrnjal Filimon. „Ta poljub mi je bil popolnoma dovolj!“

„Poljubila vas je na lice?“

„I, kam neki drugam? Evo, tule!“

„Čudno. En sam poljub, a na licu vidim pet rdečih peg.“

„To bo od rdečila, s katerim si je našminkala ustnice,“ je zamrmral Filimon in pogledal stran.

„Čudno. Pege čedalje bolj blede, glejte, zdaj so že skoro čisto izginile. To ni od ustnega rdečila. Torej kaj je bilo? Izpovejte se!“

„Pustite me pri miru!“

„Dovolite, da nekoliko razmisliha o tem dogodku. Sklenili ste, da boste natakarike poljubili. Odvedli ste jo v drugo sobo. Dobro. Izza vrat čujem mlask poljuba. Ta mlask, ta poljub slišim samo enkrat, toda na vašem licu vidim pet odtisov. Kaj naj to pomeni?“

„To pomeni, da si je našminkala tudi prste.“

Potlej je zardel in pobesil glavo. „Slaba ženska je, brez sleherne vzgoje,“ je zamrmral.

„Motite se. Poznam to damo, študirala je v Petrogradu v odličnem samostanu.“

„Bog ve, kaj so jo tam učili. Manir ne pozna, toliko je gotovo.“

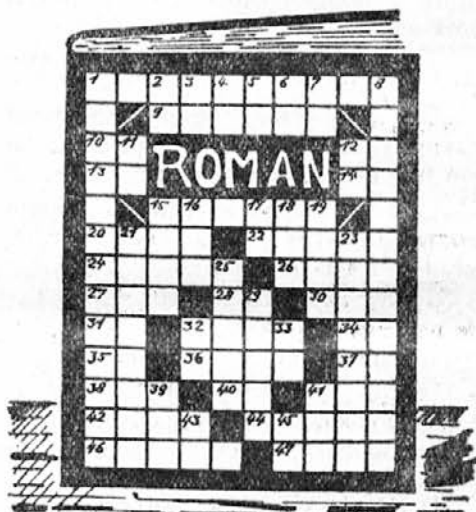
Udaril je s pestjo po mizi in poklical prvo natakarike, ki jo je zagledal:

„Gospodična, steklenico najboljšega šampanjca. Pa brž!“

Natakarike je prinesla šampanjec. Natočil sem čaši in izpraznil svojo na dušek, ne da bi bil trčil z njim. Filimon je molče izpil svoj kozarec.

Ko mu je natakarike predložila račun, jo je besno pogledal, vrgel denar na mizo in brez besede odšel.

Od takrat nisem ničesar več čul o njem. Kadar bi se morala srečati, se me vselej ogne.

Pomen besed:

Vodoravno: 1. Uničenje. 9. Križanovski roman. 10. Veznik. 12. Kratica. 13. Egiptsko božanstvo. 14. Japonska mera. 15. Vrh v Kordiljerah. 20. Votlina. 22. Narod, ki je napravil konec procvitu srednje egiptске države. 24. Barbussov roman. 26. Bistvena razlika ljudskih ras. 27. Dejanje. 28. Medmet. 30. Števniki. 31. Francoski veznik. 32. Kurilski otok. 34. Kemični znak za kovino. 35. Veznik. 36. Gorkega roman. 37. Medmet. 38. Vrtna hišica. 40. Kratica, ki pove, da človek trenutno ne opravlja službe, ki stoji pred kratko. 41. Barva. 42. Izobraževalnica. 44. Zivalski razred. 46. Znamka pisalnih strojev. 47. Reka v južni Franciji. Navpično: 1. Waštevove roman. 2. Renardov roman. 3. Nikalnica. 4. Reka v Rusiji. 5. Kemični znak za jako redko kovino. 6. Predlog. 7. Kazalni zaimke. 8. Ganglova povest. 11. Predlog. 12. Kratica pod podpisom. 15. Del očenaša. 16. Otok v Irskem morju. 17. Medmet. 18. Čut. 19. Obrambna naprava. 21. Kersnikov roman. 23. Košarica. 25. Slovenski pesnik (1818 do 1896). 29. Zemljiška mera. 32. Človeška odlika. 33. Iracionalno število. 39. Veznik. 41. Mlekarski izdelek. 43. Pesniški veznik. 45. Kratica.

Rex Beach:

Zlati demon

Pustolovni roman

Prejšnja vsebina: Politik McNamara si je znal podvreči starega sodnika Stillmana za svoje nečedne namene. Pod prevezo, da si lastniki zlatokopov v Nomu na Aljaski niso postavnim potom pridobili pravic za pridobivanje zlata, jih kratko, malo prežene, kope pa zasede. Med osleparjenci sta tudi Glenister in Dexty. Glenister ljubi Heleno, sodnikovo nečakinjo; njej dvori tudi McNamara, ki jo je že zaprosil za roko. Helen ne sluti, da je politik slepar, a Glenistra jo je strah: pred meseci, ko se je skupaj z njim in Dextyjem vozila s parnikom v Nome, jo je siloma objel in poljubil.

Osleparjeni zlatokopi so odločeni priporočiti si nazaj svoje pravice, če treba tudi z orožjem. Heleni se polagoma jamejo odpirati oči. Da dozna resnico, se odpravi k Cherry Malottovi, pustolovki, o kateri je čula, da ljubi Glenistra. Cherry je prepričana, da je Helen zaupnica McNamare, in ji pokaže vrata. Ponižana in osramočena se vrne deklica domov.

McNamara čuti, da mu postajajo zlatokopi nevarni, zato jih namerava položiti in pometati v ječo. Pod njegovim vplivom jame sodnik Heleni prigovarjati, naj zvodi Glenistra v past. To je deklici preveč; brez premišljanja se odpravi v noč, da opozori Glenistra na pretečo nevarnost.

Z njeno pomočjo se Glenistru posreči pobegniti. Njegova prva misel je posvariti tovariše. Zato odide k Cherry, da mu posodi svojega konja; z njim bi odjezdil v hrib, kjer se skriva Dexty. Pri tej priliki Cherry pokaže, da ni taka, za kakršno je razkričana. Velikodušno mu prizna, da mu je namenoma grdo govorila o Heleni, ki je nedolžna na McNamarovih in sodnikovih lopovščinah. Še več; ponudi se, da bo sama odjezdila v gore posvariti Dextyja. Glenister pa se odpravi od hiše do hiše, da posvari tiste, ki so v mestu.

Helen med tem dozna od McNamare, da namerava poslati ponoči petdeset vojakov v kope, češ da jih hočejo uporniki naskočiti. A to je samo past, v katero naj bi se ujeli Glenister in njegovi tovariši. McNamara dobro ve, da jih bo Helen posvarila; v veri, da je vojaštvo v gorah, bodo skušali napasti politika in sodnika, ki pa bosta na ta napad že pripravljena.

Pogumna deklica v resnici posvari zlatokope s posredovanjem Cherry Malottove, ki jo to pot prijazno sprejme. Helen ji pove, da je trdno odločena, iztrgati Struvu skrivnost dokumentov, ki jih je spomlad prinesla s seboj, ter razgaliti vse nečedno početje. Cherry ji odsvetuje; Struve je lopov, ki bo za uslugo zahteval plačilo. Vendar se deklica ne da pregovoriti; uro nato odjezdi s Struvom v gostilno „Pri saneh“, kjer ji bo Struve, kakor je dejal, pokazal usodne listine.

Kmalu po Heleninem odhodu od Cherry se pri pustolovki oglasi „kvartaški kralj“, tajinstvena osebnost, ki je že nekajkrat stregel Glenistru po življenju. Prišel je zato, da Cherry pove, da jo ljubi. Pri tej priliki se razodene, da je Helenin brat in da zato sovraži zlatokopa, ker je čul ljudi slabo govoriti o Heleni v zvezi z Glenistrom. Ko mu Cherry pove, da je Helen odjezdila s Struvom, skoči na konja in odhiti, da reši sestro.

Med tem so uporniki presenetili straže in malone brez boja zasedli zlatokope. Glenistru se samo čudno zdi, da niso ni-

kjer naleteli na vojaštvo. Zdajci ga pozove telefon: kliče ga Cherry, ki mu pove, da je Helen odjezdila s Struvom v gostilno „Pri saneh“ in se že zdaj ni vrnila. Glenister se brez premišljanja odpravi za njo. A ko pride do gostilne, vidi, da je prepozno: prehitel ga je bil kvartaški kralj. Struve leži v mlaki krvi še živ na tleh; kvartaški kralj ga je bil ustrelil in vzel Heleno s seboj.

Namestu ene čakata Glenistra zdaj dve osveti: nad McNamaro in kvartaškim kraljem...

Jezdil je po glavni ulici, ne meneč se za pozornost, ki jo je utegnil zbuditi. Prišel je mimo igralnice; nekdo se je opotekel iz nje in se strme zagledal za njim.

Glenister je bil sklenil iti v severno krčmo in tam poiskali lastnika. Pot ga je privedla mimo pisarne Dunhana & Struva. Tedaj se je spomnil moža, ki je umiral deset milj od tod. Najprimitivnejše človečanstvo je zahtevalo, da mu pošlje pomoč. Toda sam se ni upal ljudi opozoriti, ker bi s tem izdal svojo navzočnost v mestu; zakaj za prihodnjo uro si je za vsako ceno hotel ohraniti prostost. Stopil je s konja; nabil bi na vrata listič, prej ali slej bo prišel kdo mimo in prečital sporočilo. A ker ni imel pri sebi ne papirja ne svinčnika, se je odpravil gor v pisarno. Vrata so bila zaklenjena. Vstopil je in prisluhnil. Že je hotel k pisalni mizi, ko je zdajci začul v sosednji sobi stopinje. Nepojmljiva radovednost ga je gnala k steni; bila je iz lesa in neprozornega stekla. Če bi stopil na stol, bi moral videti na ono stran — mlečno steklo je segalo samo šest čevljev visoko. Zagledal je moža, klečečega pred odprto blagajno; vse okoli njega so ležali raztreseni papirji. Vsi predali so bili odprti in njih vsebina razmetana. Glenister je stopil s stola, potegnil revolver in vrata odprl.

Ura osвете je bila prišla...

McNamara je bil vso noč na preži, trdno prepričan, da pojdejo uporniki v nastavljeno past. Zato mu je kakor blisk iz jasnega prišla vest o bitki na Midasu in Glenistrovi zmagi. Ves besen je nagnal svoje ljudi s strahopetci.

Sodnika je bil nenadejani razplet docela zmedel in ga vrgel s histerijo.

„Zdaj nas bodo spustili v zrak! Veliki Bog! Dinamit! Tak alarmirajte vendar vojake, Alex!“

„Zdaj bi nam res utegnili prav priti.“ McNamara je pozval službujočega oficirja in mu rekel, naj pripravi ob zori četo vojakov. Potlej je prego-

voril Stillmana, da tudi on kot sodnik pozove vojaštvo na pomoč.

„Prebivalstvo je proti nam,“ je trepetaje ugovarjal sodnik. „Raztrgali nas bodo na kose!“

„Naj poskusijo! Samo da mi pride njih kolovodja v roke — potem naj počno, kar jih je volja.“

Ceprav se je McNamara umel bolje premagati kakor sodnik, ni bil nič manj vznemirjen zaradi Helene, o kateri ni bilo duha ne sluha. Njegovo ljubosumje, ki je ob odkritju deklarine nezvestobe že itak naraslo do neznosnosti, ni poznalo več mej. Neki glas mu je pravil, da je izdajstvo po sredi. Ko je zjutraj še zmerom ni bilo domov, ga je prevzel strah, da je morda dogovorjena z uporniki.

Pravcat delirij dvomov ga je prevzel ob tej misli. Izprva se niti ni domislil, da bi moral biti tudi Struve, ki je šel z njo, izdajica. Kaj je mogel Struve ukreniti? Kakšne dokaze je imel v rokah?

McNamara je planil pokoncu, vzel klobuk in odhitel naravnost v odvetnikovo pisarno ter jo odklenil s svojim ključem. Odprl je blagajno, v kateri so bili šopi aktov, zakaj še zmerom je upal, da ni vzel odvetnik ničesar obremenilnega s seboj. Enkrat je že prestal iskanje, ker se mu je zdelo, da čuje sumljiv šum; potegnil je revolver in ga položil v blagajno, ter iskal dalje. Zdajci pa je začul za seboj neko škripanje. Obrnil se je.

Na pragu je stal Roy Glenister.

McNamarovo začudenje je bilo tako pristno, da je skočil pokoncu in instinktivno prislonil vrata blagajne, kakor da hoče ubraniti njeno vsebino. Ni utegnil pomisliti, da je imel v njej svoje orožje in da je s tem storil usodno napako.

Moža sta se srepo zagledala drug v drugega; v njunih pogledih, ki sta se križala kakor dve rezili, je plamenelo brezmejno sovraštvo.

Glenister je stal umazan in zane-marjen, brade in vratu si že tri dni ni bil obril, mokri lasje so mu silili na čelo, po vsej levi strani je bil od padca v temi zamazan od gline; pod očmi so se mu vleklo globoke brazde.

„Prišel sem na poslednji boj, McNamara. Na boj moža proti možu.“

Politik je skomignil z rameni.

„Ne bo vam težak — kakor vidite, sem brez orožja.“

Zlatokopov obraz je divje zažarel. „Odkar vas poznam, me ima poželenje, da bi dobil vaš goltanec v svoje pesti. Streljanje me ne bi zadovoljilo. Ali poznate ta občutek? Rajši bi vam z golimi rokami napravil konec!“ McNamara se je vzravnal.

„Tega vam ne bi svetoval. Živel sem delj kakor vi in še nihče me ni zmožel. Vendar poznam občutek, o katerem govorite.“

Naglo je z očmi obletel sovražnika; videl je, da bi, če se pomerita v tem ozkem prostoru, njegova lastna teža več kakor odtehtala zlatokopovo spretnost.

Glenister je položil svojo šestceveno pištolo na blagajno in si slekel mokri plašč. Zdaj je bila razlika še očitnejša in prednost očitno na strani McNamara. Čeprav o tem nista govorila, sta se oba zavedala, da ni ta boj v nikaki zvezi z Midasom, in vsakrati od njiju je vedel, kaj je vzrok njunega sovraštva. Že od vsega začetka sta čutila, da se bosta nekoč srečala.

Spopad je bil strašen. McNamara je mogočno zamahnil, toda Glenister je spretno prestregel udarec. Ker je vedel, da je njegov protivnik težji od njega, je gledal samo na to, da ulovi udarce in si ne da priti preblizu. Sunil je politika pod brado, da mu je glava udarila nazaj in je z rokami zakrilil po zraku. Iznova se je dvignila Glenistrova pest kakor granitna skala, toda oni je sklonil glavo in udarec je zadel previsoko, na čelo. Strašna bolečina je prevzela zlatokopa — udarec mu je zdrobil dlansko kost. A že je bil McNamara smuknil pod njegovo iztegnjeno lehtjo, ga zagrabi za kolk in objel čez stegno ter ga z neodoljivo silo vrgel iz ravnotežja.

Zdelo se je, da je Glenistrova usoda zapečatená, toda mladi mož se je kakor mačka zasukal v zraku in priletel z napetimi mišicami na tla. V tistem trenutku je bil že McNamara nad njim in mu segel s svojimi mogočnimi rokami po goltancu. Roy se je s silovitim sunkom osvobodil in oba sta se opotekla po pisarni, da so jima mišice otrpnile. Zletela sta proti stekleni steni, ki se je razbila in ju obsula s črepinjami.

Telebnila sta na tla, potem sta se odtrgala in si s sopihajočimi pljuči in pobešenimi čeljustmi pogledala v oči, vsa mokra od krvi in znoja. Roya je levá roka strašno bolela. McNamarove ozke ustnice so nabrekle. Tako sta trenutek čepela krvoločna, zverinska — in se potlej iznova spoprijela. Strgala sta drug drugemu obleko, da so se jima razgalila prsa in so se roke belo zasvetile skozi raztrgano srajco.

Spretni udarci mlajšega so zdelali obraz njegovega sovražnika v brezoblično maso, a Glenistru so se od strašnih sunkov izpahnili skoro vsi členki. Glavna skrb mu je bila, da osvobodi noge iz protivnikovega objema.

Ni bilo pravil za ta samotni boj. Sovražnika sta bila gluha za vse, čula sta le šumenje v svojih ušesih, čutila nista ničesar razen poželenja po krvi.

Med tem je bil spodaj planil iz hiše gologlav mož, poklical na cesti prvega moža, ki ga je srečal, in zletel ž njim po stopnicah.

Čoln, ki ga je bil Glenister videl na morju, je med tem pristal na obali in iz njega so stopili trije potniki. Na čelu jim je bil Bill Wheaton, ž njim pa dva širokopleča moža brez prtljage. Mesto se je ravno prebujalo; solnce je bakreno obsevalo ocean.

Sodnik Stillman in Voorhees sta prišla iz hotela in opazovala skozi meglo karavano vpreg z mulami, ki so polnile ceste. Vozovi so bili vsi višnjevi od vojakov, ki so se odpravljali na Midas.

Iz meglá, ki so se na gosto kupičile nad tundro, sta se zdajci pojavila dva konja, upehana in zdelana na smrt. Na enem je sedela deklica, na drugem pa žalostna postava z bolešno spačenim obrazom. Srečala sta se s sodnikom in Voorheesom, ki sta začudeno vzkliznila. Tisti mah pa je iz hiše zraven njih planil neki mož.

„Na pomoč! Brži!“

„Kaj je?“ je vprašal Voorhees.

„Umor! McNamara in Glenister!“

Stekel je za Voorheesom po stopnicah. Sodnik za njima. Od zgoraj so se čuli pridušeni kriki.

Kvartaški kralj se je obrnil k trem možem, ki so hiteli z obale, ter zavpil Wheatonu:

„Razvežite mi noge! Prerežite konopce! Brži!“

„Kaj se godi?“ je vprašal odvetnik. Toda ko je začul Glenistrovo ime, je pohitel za sodnikom in prepustil svojima spremljevalcema, da osvobodita jezdeca. Bojni hrup se je zdaj že razločno čul in vse je tiščalo k vratom; tudi Helen s svojim bratom — čeprav jo je prosil, naj ostane doli.

Pozneje se ni nikoli več spomnila, kako je prišla po stopnicah. Ko je stopila v sobo, je omamljena obstala. Z nečloveško divjostjo sta besneli dve človeški postavi druga proti drugi, dva človeka, razcapana in krvava, a okoli njiju je bilo vse razbito.

Do današnjega dne si pripovedujejo ljudje daleč na okoli ob plapolajočem ognju in v zbitih kolibah o tem boju. Takih mož kakor ta, pravijo, še ni bilo v deželi izza časov Vita Beringa in njegovih mornarjev. Bila sta kakor iz uma in sta čutila nadčloveško moč. Nista opazila, da se je soba napolnila z ljudmi, tudi ne, ko se je Voorhees prerinil v metež in zagrabil

Glenistra. Pristopil je ravno v trenutku, ko sta se bila protivnika odtrgala, ko sta se bila protivnika odtrgala in se s slepo besnostjo zagledala. Mladi mož je samo sprožil svojo dolgo laketo in vsiljivec je odletel s tako silo, da je udaril z glavo ob železno blagajno in onesvestel telebnil na tla.

Potlej sta se sovražnika novič spopadla, ne meneč se za gledalce. Helen je zaslišala samo sebe, ko je vzkliznila: „Razdružite ju! Ločite ju!“ A očitno je ni nihče čul.

Pri novem spopadu je dvignil McNamara desno roko in zapil zlatokopu palec in prste kakor kremplje v lica, razklenil otrple čeljusti in mu uklonil glavo nazaj, skušaje ga z naporom vseh svojih sil dobiti pod se. Roy je zbral vso svojo energijo in se skušal približati blagajni, kjer je imel revolver. Glenister je instinktivno začutil grozečo nevarnost; videč, da se je McNamara obrnil in segel po orožju, je skočil nanj kakor panter in ga zagrabil okoli stegna, z desnico pa ga je stisnil za zapestje.

Prvič v teku tega boja nista stala drug proti drugemu oko v oko; v tem trenutku je Roy spoznal prednost in začutil, da je zmaga blizu.

Objel je McNamarovo telo od zadaj, segel s poškodovano roko po njegovem tilniku, sunil z glavo naprej, z desno pa je oklenil McNamarovo desnico z revolverjem. Telesi sta se napeli in obstali kakor skali. Začel se je boj za orožje. McNamara se je hotel otresti sovražnika, toda stal je tik zraven blagajne in se ni mogel ganiti. Z levo roko mu je bil zlatokop pritisnil glavo naprej; z nadčloveškim naporom se je orjak upiral, da se mu je hropé trgal dih. Čutil je, da je v dolgih prstih, ki so oklepali njegovo zapestje, neodoljiva moč mladosti. Počasi, palec za palcem je klonila njegova laketa. Še zmerom se je boril in upiral — zaman. Hotel je izstreliti revolver, a prsti so tako krčevito oklepali orožje, da ni mogel pritisniti na petelina.

Koža pod razcapano obleko obeh mož se je napenjala nad trzajočimi mišicami. McNamarova laketa je bila zdaj čisto upognjena navzad. S silovitim naporom je Glenister privzdignil telo svojega nasprotnika. Zahreščalo je — oglušujoč tresk in za njim strašno rjojenje. McNamara je klecnil na kolena, kakor da se je zdrobila sleherna kost njegovega ogromnega telesa. Zmagovalec je omahnil do nasprotne stene, z iztegnjenimi rokami, opotekajoč se, oslepljen, z obrazom očrnelim od eksplozije revolverja, a vendar zmagoslaven.

Sodnik Stillman je histerično zapil:

„Aretirajte ga! Brž! Ne izpustite ga izpred oči!“

Zdaj šele je Glenister opazil, da so bili še drugi v sobi. Dvignil je glavo.

„Pobil sem izdajalca...“ je zahropel, „pobil... sem ga... z... lastnimi... rokami!“

Triindvajseto poglavje

IZPOLNJENE SANJE

Vojaki so zgrabili mladega moža, ki se jim ni upiral, in v sobi je nastal oglušujoč trušč.

Spodaj je hrumelo ljudstvo in sililo gor. Vse vprek so leteli klci in vprašanja, dokler ni nekdo zgoraj zapil: „Prišli so Roya Glenistra. Premagal je McNamara.“

Med ljudmi je završalo. Eni so jeli vzklikati.

Tedaj je jel ščuvati neki pristaš McNamarove stranke:

„Obesimo ga! Deset naših ljudi ima na vesti.“

Helen je vzkriknila, a Stillman je pomiril duhove:

„Oficir, zadržite ljudi! Zakon je v mojih rokah. Poklicaj bom moža na odgovor.“

McNamara se je ječe vzdignil. Njegova desna laket z navzven obrnjeno dlanjo je mrtvo opletala z ramen. Strašen je bil pogled na njegov razmesarjeni obraz. Iz ust so se mu trgale nezvezne kletvice.

Roy pa je molčal. Ko je zamrla v njem divja ubijalska strast in se je ovestil, je zagledal okoli sebe obraze samih sovražnikov, in tedaj se je spomnil, da kvartaški kralj še živi in da njegova osveta še ni dopolnjena. Kolena so mu klecnila, udje so mu postali težki ko svinec, a v prsih mu je kipel kakor v kotlu.

Preletel je obraze ljudi, ki so se bili zbrali v sobi, in zdajci spoznal deklico in njenega spremljevalca.

„Ah, tu stel!“ je rekel s stisnjenimi zobmi kvartaču. Obraz se mu je spatil in hotel se je iztrgati biričem; a obdržali so ga tako izlahka, kakor bi bil otrok, in ga tirali naprej.

Bili so že pri vratih, ko jim je Wheaton zaprl pot.

„Postojte trenutek... Vse je v redu, Roy...“

„Da, Bill — vse je v redu. Storili smo... po najboljših močeh, toda lopov nas je presleparil. Zdaj me bo vrgetl v ječo, a to mi je vseeno. Premagal sem ga, z lastnimi rokami. Kaj ne, McNamara?“

Stillman je zavreščal: „Odvedite ga, vam pravim! V ječo!“

Toda Wheaton se ni zganil. Zarezal se je sodniku in McNamari v obraz.

„Danes vam je dan porazov in razočaranja, prijatelji. Ta mladi mož ne pojde v ječo, ker boste vi sami aretirani. Nevarno igro ste igrali s svojimi senatorji in svojimi intrigami. Toda zdaj je vrsta na nas! Zdaj boste vi zaplesali za vse lopovščine, ki jih imate na vesti! Hvala Bogu je še pošteno sodišče na svetu in imel sem srečo, da sem ga odkril.“

V želji, da čim bolj razširimo krog svojih naročnikov, uvajamo za l. 1930

NOVO NAROČILNO TARIFO:

Za vse leto	80 Din
za pol leta	40 Din
za četrt leta	20 Din
za 1 mesec	8 Din

S to reformo je znatno zboljššan položaj četrtletnih naročnikov; obenem smo pa ustregli tistim, ki ne zmorejo niti četrtletne naročnine ter smo uvedli zanje

MESEČNI ABONMA PO 8 DIN, tako da bodo imeli v vseh

MESECIH S 5 PETKI 1 ŠTEVILKO ZASTONJ!

Nadejaje se, da bodo prijatelji našega lista z veseljem priznali našo dobro voljo, jim voščimo

VESELO NOVO LETO

in jim kličemo:

STOPAJTE VSI V KROG NAROČNIKOV »R O M A N A«!

Odpravnštvo »Romana«
Ljubljana, Breg 10.

Obrnil se je k tujcema, ki sta bila prišla z njim z ladje.

„Primitite te ljudi!“

Moža sta storila po njegovih besedah.

Pobuna je bila z vseh strani privabila gledalce; ker niso več dobili prostora na stopnicah, so se jeli zbirati na cesti pred hišo. Zagledali so Voorheesa in za njim žalostno postav starega sodnika. Ko se je pojavil McNamara, so se začule grožnje. Politik je vedel, da je igro izgubil, vendar na zunaj ni hotel priznati: kljubovalno in prezirljivo je premeril množico, da so vsi utihnili. Jeli so vzklikati Glenistru in ko se je prikazal na pragu, razcapan, z neobritim obrazom, ki je bil še zdaj, čeprav utrujen na smrt, izzivajoč, z mišičastimi lehtmi in raz-

galjenimi prsi, je ulica udarila v divje zmagošlavno vpitje. Tam, pred njimi, je stal eden iz njih, sin severa, ki je delal, ljubil in se boril tako, kakor so oni umeli, in njemu se je zgodila pravica.

Toda Rov se je topo in mrtvo opotekel na cesto in odklonil vsako pomoč; samo Wheaton je ostal pri njem. Poslušal ga je, ko je govoril vanj; a razumel je samo to, da je odvetnik od sile ponosen na njegovo zmago.

„Zdaj smo jim poplačali, dečko! Zajeli smo jih v njihovo lastno zanko. Zdaj pridejo oni pred sodišče! Prezrli so prvo naredbo — tako sem jih ujel.“

„Roko sem mu zlomil,“ je zamrmral Glenister.

„Da, videl sem. — Nisem mogel dokazati, da nas hočejo premišljeno oslepariti, a za nekaj časa pojdejo vendarle ričet jest.“

„Ramo sem mu izpahnil. Hotel me je ubiti in nisem mogel drugače.“

Odvetnik je vzel Roya s seboj na dom in mu obvezal rane. Ves čas je govoril vanj, a mladi mož je bil kakor mesečen in ni kazal ne vznemirjenja ne veselja nad zmago.

„Kvišku glavol!“ je naposled vzkliknil Wheaton. „Ali ne veš, kaj smo dobili? Ne razumeš, da je Midas spet tvoj? In s tem vse svet?“

„Dobili? Kaj ti veš, Bill! Midas, svet — kaj naj bo vse to? V zmoti si. Izgubil sem — vse sem izgubil, kar me je bila že naučila. In usoda je hotela, da je morala vse videti. Zdaj pa me pusti samega! Moram se naspiti!“

Pal je na posteljo in izgubil zavest, še preden ga je odvetnik ognil.

Tako je ležal kakor mrlič do poznega popoldne, ko sta prišla iz hribov Dextry in dolgi Simms. Wheaton ju je bil dal poklicati. Zbudila sta Roya in ga jela obsipavati s svojo nežnostjo, dokler ni vstal. Okopal se je in si odrnil razbolele mišice, ona pa sta z napetim zanimanjem poslušala njegovo pripovedovanje o boju, dokler ni Dextry z obžalovanjem rekel:

„Svoj delež na Midasu bi bil dal, da sem mogel biti zraven. To bi mi bila slast!“

„Zakaj mu nisi izpraskal oči?“ je maščevalno zagodrnjal dolgi Simms. „Jaz bi bil to storil!“

„Gotovo je klel v osemnajstih jezikih, ko so ga prijeli,“ je povzel Dextry, „kletev sočnejšo od druge. O, danes sem res veliko zamudil. — Pojdi, Simms, greva v mesto. Tako sem razburjen, da ne morem biti pri miru, in nemara tam doznava, kako se je v resnici dogodilo. Čul sem istorijo že

od štirih različnih ljudi, a vsi so mi jo bolje povedali kakor ti."

Ko se je Glenister nekoliko opomogel, se je šele zavedel, kaj je prav za prav storil. „Zverina, pošast sem bil," je ječal. „Hotel sem se izkazati vrednega njene ljubezni in zaupanja, toda pri prvi preizkušnji sem odpovedal. Zapravi sem njeno vero, in — še hujše — izgubil sem vero v samega sebe."

Potrkal je. Odprl je vrata in zagledal kvartaškega kralja v družbi Heleni.

„Trenutek, dečko!" je rekel došlec. „Prišel sem kot prijatelj." Le s trudom se je premaknil. „Povezan sem od nog do glave."

„Moral bi prav za prav v posteljo, a me ni hotel pustiti same, jaz pa nisem mogla več čakati," je dopolnila deklica. Njene oči so se v čudni zadregi ogibale Glenistrovega pogleda.

„Ni vas hotel pustiti same ... ne ... ne razumem vas ..."

„Njen brat sem," je razodel kvartaški kralj. „Vedel sem že dolgo, ali ... jaz ... nu, razumite, ona ne bi smela zvedeti. Rečem vam samo to: vselej sem bil pošten pri igri — do onega večera. Takrat pa sem zdivjal kakor derviš, ker sem mislil, da ste vi krivi obrekovanja, ki mi je prišlo na ušesa. Snoči sem slučajno čul o Struvu in Heleni in sem še ravno prav prišel v gostilno, da sem jo rešil. Škoda, da ga nisem do mrtvega!"

„Ali ni umrl?"

„Ne; zdravniki so ga pripeljali v mesto in pravijo, da se bo izlival. A še nekaj drugega je. Ne znam govoriti, toda dajte mi časa in vam pojasnim, da boste razumeli. Gre za papirje, ki jih je Helen spomlad prinesla sèm. Boji se, da vi ne bi mislili, da je vedela za vso intrigo, a tega gotovo ne mislite?"

„Seveda ne! Govorite dalje!"

„Nu, zvedela je, da je v tistih dokumentih dovolj dokazov, da bi bilo ž njimi moči razbiti komplot in spraviti sodnika, McNamara in vse druge pred sodišče; toda te akte je hranil Struve v svoji blagajni in jih zastonj ni hotel dati. Zato je odjezdila ž njim — to je vse. Med tem pa je menda Wheaton po drugi poti dosegel uspehe. Zdaj pa preidem k stvari. Sodnik in McNamara sta aretirana in toliko kakor obsojena. Vi, Glenister, ste dobili nazaj svoj zlatokop in oni pojdejo v ječo ..."

„Da, za šest mesecev morda. A kaj je to? Še nikoli se ni zgodil drznejši zločin, še nikoli brezsrčnejša krivica. Oplenila sta deželo in izropala lastnike, rogala se pravici in postavam, metala poštene može v ječo in druge

upropaščala — in zato pojdeti za nekaj časa v zapor in izgubiti nakraddno blago, Preziranje sodne odredbe se glasi obtožba. Prav tako bi lahko tožili morilca zaradi kaljenja hišnega miru. Res, zdaj smo varni pred njima, in nas ne bosta več nadlegovala. Toda za svoje zločine ne bosta nikoli delala pokore. Bo menda le res, da severno triinpetdesete stopinje ni postave ne pred Bogom ne pred ljudmi. A če je južno od tod kaj pravice, ji bosta lopova morala odgovarjati."

„Vaše besede mi skoro onemogočajo, da bi izrekel svojo željo. Skoro mi je žal, da sva prišla sèm, kajti neroden sem v besedah in ne vem, ali me razumete," je resno odgovoril kvartaški kralj. „Midva sva si takole mislila: vi ste si priborili zmago, ona pa sta izgubila službo. Za take ljudi je to najhujša kazen, toda sodnik je najin stric in najina kri se pretaka po njegovih žilah. Kot otroka je bil Heleno vzel k sebi, očetovsko skrbel zanjo in jo ljubil po svoje. Tudi ona ga ljubi."

„Ne razumem vas."

Tedaj je prvič izpregovorila Helen. Potegnila je na dan papirje.

„Ti dokumenti pripovedujejo vso to grdo historijo in razkrivajo komplot v vsej nizkotni goloti. Težko mi je obtoževati strica. Toda dokazila so po vsej pravici vaša; razpolagajte ž njimi!"

„Menite, da ti papirji vse pojasne? In vi mi jih daste, ker smatrate za svojo dolžnost?"

„Vaši so. Druge poti zame ni. Toda prišla sem k vam, da vas prosim milosti za strica, ki je slaboten starec."

Opazil je solze v njenih očeh. Spet se je zbudilo v njem staro, divje pozebljenje, da bi jo vzel v roke, si naslonil njeno glavo na prsa in ji s poljubu odpil solze. A spomnil se je, za koga je v resnici prosila. Tak naj se odreče tej osveti, ki vobče ni bila osveta, nego samo pravična kazen? Skušal se je vživeti vanjo in mirno in jasno premislil njeno prošnjo, a bilo je težko. Le če reši tudi drugega lopova, bi ji storil uslugo. Zato ni smel pomišljati. Zazelel si je bil prilike, da ji pokaže: nič več nisem stari Roy Glenister. Prilika je bila tu in bil je pripravljen. Toda bil je to najhujši trenutek njegovega življenja.

„Za strica prosite, a kako je z drugim? Gotovo veste: če rešim enega, osvobodim tudi drugega. Ločiti ju ni moči."

„To bi bila skoro prevelika zahteva," je negotovo zajecjal kvartaški kralj. „Toda — ali ne mislite, da je delo dopolnjeno? Ne morem si kaj, da ne bi McNamare občeudoval. Premočan

nasprotnik je bil, da ne bi tega priznali, in potlej ... potlej ... ljubi Heleno."

„Vem, vem," je hlastno odgovoril Glenister in presekala poskus dekličinega ugovora. „Povedali ste mi dovolj."

Zravnal se je v vso svojo višino. Vrgel je pogled na še nerazgrnjene dokumente, strgal motvoz, s katerim so bili povezani, in raztrgal počasi list za listom na drobne kosce. Potlej je vse skupaj stršal na tla. S tem je vrnil sovražniku prostost in doprinesel svojo žrtev. Deklica je pridružno zahtela.

„Prav imate, delo je dopolnjeno. A zdaj sem zelo truden."

Ostavila sta ga. Sij umirajočega dne je ožaril njegove rjave črte, in v trudne oči mu je legla velika samota.

Sedel je negibno, dokler se niso oblaki zunaj stemnili v zastor kakor iz jekla, s spajasto črtnimi progami tja dol do še črnejšega morja.

„To je tedaj konec in jaz sem ji ga dal s temale rokama." Ogledal si ju je; šele zdaj je opazil, da je leva zatekla in ga strašno skeli. Zavedel se je, da mora k zdravniku; odpravil se je proti mestu. Medpotoma je srečal Dextryja in dolgega Simmsa, ki sta se mu pridružila.

„Ti si junak dneva," se je široko ustil Dextry. „Svedi pravijo, da te pošljejo v kongres, kadar naš priznajo za državo. Pravijo, da bi nam ti edini znal izposlovati ugodno zakonodajo."

„Ker že govorite o zakonih, naj povem, da je ta dežela že prekleto dovolj civilizirana," je črnogledo zagodrnjal Simms. „In ker je tega boja konec, sodim, da se tu dolgo ne bo nič več zgodilo, kar bi utegnili zanimati odraslega moža. Jaz pojdem na zapad."

„Prav imaš," mu je pritrdil Dextry. „Jaz sem že kar bolan od vseh teh orkestrrov in francoskih kuhinj in podobne zoprne šare. Ne, meni se hoče razmaha. Pojdiva, Roy! Prodajva Midas!"

„Premislil bom."

Bila je svetla mesečna noč, ko so se vračali od zdravnika. Roy ni bil razpoložen za pogovor, zato se je poslovil. A ni bil še daleč, ko je srečal Cherry Malottovo. Pobesil je bil glavo in jo je spoznal šele, ko ga je nagoovorila.

„Nu, dečko, ali ti je zdaj dobro?"

Njene besede so se tako skladale ž njegovimi mislimi, da je odgovoril:

„Da, dobro dekle, zdaj mi je dobro."

Božični čari

Bilo je prekrasnega majskega dne, Po Tivolskem parku se je sprehajala vitka dama z mladim gospodom. Izvrstno sta se razumela zdravničar dr. Vanda Petrovičeva in inženjer Miloš Starič. Vanda ni vedela, zakaj se prav v Staričevi družbi najbolje počuti, da z njim v vsem harmonira; in Starič ni vedel, zakaj mu nemirno bije srce, kadar zagleda prelesto postavo svoje duhovite prijateljice.

„Vanda, pravite, da vam vaš poklic popolnoma izpolnjuje žiljenje, da si ne želite ničesar drugega?“ prekinje inženjer molk.

„Da, popolnoma sem zadovoljna. Med bolniki najdem dovolj materiala za svojo dušo in razum. Dela imam mnogo, delam z veseljem in uspehi ne izostanejo. Ničesar drugega si ne želim kakor uspehov pri svojem delu.“

Ali vam duša nikdar ne zahrepi po enako čuteči duši, ali si nikdar ne zaželite človeka, ki bi čutil z vami, ali si nikoli ne želite mirnega doma?“ je vprašal Starič z mehkim in drhtečim glasom.

„Dom, duša, ljubezen! Pustite te predsodke, ki niso vredni modernega človeka. Dom? Dom mi je ves svet, med stenami svoje sobe se ne počutim dobro, hoče se mi širokega sveta, operacijska soba je moj dom. Duša, prijateljstvo — prazen zvok. Dokler te potrebujem, si mi prijatelj, a ko te ne potrebujem več, se ločim. O ljubezni pa mi rajši sploh molčite, ljubezen je nesodobna!“ mu je ugovarjala.

„Vanda, saj ni mogoče, da ste popolnoma brez srca. Mnogokrat sem občudoval vašo dobroto in usmiljenje z bolnikom, vem da imate čuteče srce in ne morem verjeti, da ne bi nikdar občutili ljubezni!“

„Kaj je vam ljubezen?“ posmehljivo poizveduje Vanda.

„Ljubezen? Skladje dveh duš, ki sta brezmejno vdani druga drugi, ki se ne ustrašita nobene žrtve, ki se v vsem razumeta in nimata med seboj nikake skrivnosti!“

„Ha, ha! Nisem mislila, da more moderen človek imeti take abotne nazore. Pojdite, pojdite, kje ste pa že videli kaj takega? Skladje? Žrtve? Odkritosrčnost? Kaj je ljubezen? Kupčija! Kupčija, s katero se vselej moški okoristi. Kadar je mož sit življenja, ko se je naučil že vseh sladkosti in so izčrpani njegovi denarni viri, začne iskati družice svojemu izgubljenemu življenju, češ, vsaj malo izpremembe bo v življenju in gmotno stanje si popravim. To je ljubezen. Vendar ne boste govorili, da je današnji mož zmožen

Tedaj mu je toplo rekla: „Danes ste storili plemenito dejanje. Tako sem vesela in ponosna.“

„Ljubo mi je, da boste poslej tako mislili name in ne boste več videli v meni neobzdrane zveri, kakršna sem bil davi. Bil sem iz uma, popolnoma blazen od sovraštva in pohlepa po maščevanju in od vseh teh divjih nagonov. Katero zlo naključje vas je privledlo tja? Bilo je strašno, zverinsko — a vi tega ne morete razumeti.“

„Popolnoma razumem. Zdaj vem vse. Poznam neobzdrani bes obupa in zmagoslavje po zmagi; vem, kaj je sovraštvo in strah. Nekoč ste mi pravili, da vas je divjina posurovila, in jaz sem se vam smejala. Smejala sem se tudi tedaj, ko ste rekli, da smo si vsi enaki in da so v nas vseh taki nagoni. Zdaj vidim, da ste prav imeli. To noč sem se mnogo naučila.“

„Tudi jaz. In želel bi, da bi me vi še več naučili.“

„Jaz — jaz — ne... Ne verjamem, da bi vas mogla še česa naučiti.“ je bolj dihnila kakor odgovorila.

Hotel je nekaj reči, a se je premagal in odvrnil pogled od nje.

„Nu?“ je vprašala in mu pogledala v obraz.

„Od kar vas poznam, sem vedno molil, da bi vas postal vreden in da bi imeli potrpljenje z menoj. Molitev mi ni bila uslišana, vendar sem vsaj sebe našel in... in dano mi je bilo, da sem spoznal vas. To mi je dragocenejšje od vseh zakladov sveta. Ko vas več ne bo tu, mi ostane vsaj spomin.“

„A saj se ne odpravljam proč! To se pravi, če...“

Nekaj je bilo v njenem glasu, nekaj čudnega. Sunkoma se je obrnil in dih mu je zastal. „Če... kaj?“

„Če vi nočete, da pojdem!“

„O, ne igrajte se z menoj!“ Iztegnil je roko, kakor bi jo hotel zarotiti, da umolkne. Glas se mu je utrgal v proseč šepet. „Tega ne prenesem.“

„Ali ne vidite? Nočete videti? Tu sem čakala in zbiralala pogum, da pojdem k vam, ker... ker si tako neusmiljen — ti grdi človek!“ Plah smehljal ji je ozaril vdani obraz; in iz njenih oči je ustvarila mesečina dve prečudno globoki jezerci, prepolni ljubezni in izpolnitve vseh obetov njegovih snov.

KONEC

Tone: „Poslušaj, Janez! Tisti slikar, ki je prišel iz Ljubljane v našo vas na počitnice, mi je rekel, da imam markanten obraz.“

Janez: „Kaj pa to pomeni?“

Tone: „Sam ne vem, a za vsak slučaj sem mu dal eno po zobeh.“

„Ni treba, da ti voščim srečo — saj me poznaš. Nu, kako je zmagovalcu pri duši?“

„Ne vem. Izgubil sem.“

„Kaj si izgubil?“

„Vse razen zlatokopa.“

„Vse, razen... ah, da, razumem. Praviš... ali si jo vprašal in je rekla ne?“ Glenister ni slutil, koliko zatajevanja je bilo v njenem pokojnem glasu.

„Še več kakor to. Tako sveže je še vse, da me skeli, in sodim, da me bo še dolgo bolelo. — Toda jutri se vrnem v gore, na Midas' in bom poskusil začeti od kraja. Nekaj časa sem hodil po tujih potih in sem iskal novih zakladov; a zdaj mi je mrena padla z oči in lahko spet vidim, kaj je pravo in dobro. Ni mi namenjena, čeprav jo bom večno ljubil. Hudo mi je, da ne morem tako lahko pozabiti kakor drugi. Težko je nositi glavo pokoncu in misliti na druge stvari. A kako je s teboj? Kam pojdeš?“

„Ne vem. Vse eno kam.“ Mrak je utajil bledele njenega trpečega obraza. „H kvaraškemu kralju pojdem. Poklical me je. Bolan je.“

„Ni slab človek. Začel bo novo življenje.“

„Morda.“ Čez trenutek je povzela: „Škoda, da ne moremo vsi vreči bremena s sebe in pozabiti.“

„Tako je pač v življenju. Ne vem, zakaj je tako — a tako je. Saj se bova še videla?“

„Ne, dečko, ne verjamem.“

„Nu — morda je boljše tako.“ Vzel je njeni mehki roki v svojo zdravo desnico in jo poljubil. „Bog s teboj, ljuba, hrabra moja Cherry!“

Izginil je v mrak. Ona pa je ostala in samo luna je čula njeno žalostno ihtenje.

Glenister je krenil na obal. Dokler se ne zbere in ne najde notranjega ravnovesja, ni hotel med tovariše. Njih zmagoslavno hrumenje mu je preveč rezalo v srce.

Na mokrem pesku na obali se niso čule njegove stopinje. Zato je čisto nepričakovano prišel v bližino žene, ki je stala ob morju. Če bi jo bil prej opazil, bi se ji bil ognil. Ona je spoznala njegovo vitko postavo in ga je poklicala po imenu. Bilo mu je, kakor bi mu bil zdajci stisnil pljuča železen obroč. Počasi, brez besede, je stopil k njej. Srce mu je divje razbijalo. Opazila je obvezo na njegovi roki in mu jo nežno pogladila.

„O, to ni nič.“ je rekel prisiljeno. „Kdaj... kdaj odpotujete?“

Pričakoval je bil, da bo že jutri ostavila Nome s stricem in — onim drugim.

drugega čuvstva kakor domišljivosti in pohlepa po denarju?"

„Ne, prijateljica! Saj se ljubijo mladi ljudje, ki še niso okusili senčnih strani življenja, ki jih razvrat še ni potegnil v svoj vrtilinec!"

„Ljubijo? Da, to so prenapeteži, ki so načitani s slabimi romani in ko začutijo v sebi slo, se jim zdi, da je to ljubezen. Vse je le strast in preračunljivost, ne govorite mi o čuvstvih!"

„A žena? Ali je tudi ona samo preračunljiva? Saj naše žene še niso tako naučile življenja, da bi iskale v zakonu samo izpremembe! Ali boste trdili, da igra tudi pri ženah vlogo le strast?"

„Žene? Kaj vedo naša dekleta o življenju, ko jih vzgajajo še vedno v starih predsodkih in jih hranijo s sentimentalnimi, zaljubljenimi romani in jim vtepajo v glavo, da je biti „stara devica“ sramotno, in si sirota končno res misli, da je zaljubljena — a ko se zbudi iz teh sanj, je že prepozno. Druga vrsta deklet išče dobre partije in ji je poročni list samo vstopnica v razvrat. Vse je ali pretirana neumnost ali pa rafiniranost! Lepega ne vidim v tem prav nič. Ugaja mi samo to, da oba „zaljubljenca-spekulanta“ ki sta mislila, da bosta opeharila drug drugega, navadno opeharita samo samega sebe.“

„Motite se, Vanda! Vi priznavate samo razum, a tudi za srce pride čas in boste videli, da bo tudi vaše srce izpregovorilo," je odvrnil Starič.

„Nikdar! Nisem tako neumna, da bi si utvarjala vzvišena čuvstva, ki jih ni, a ni mi treba sklepati kupčije, preponosna sem za tako umazanost, sama si služim vse, kar mi je treba. A pustimo te budalosti, nikdar ne bi mislila, da ste tako starokopitni," — je dejala mlada zdravnica in malce porogljiv smehljal ji je zaigral na rdečih ustnih.

Šla sta dalje. Žalostno ptiče čivkanje ju predrami iz zamišljenosti. Vanda priskoči k drevesu in vidi na tleh mladiča, ki je pal iz gnezda, ob njem pa žalostno čivka stara. „Ubogi mali črviček, nikar ne čivkaj, takoj te denem v gnezdece, samo da pogledam, ali se nisi poškodoval!" pravi dr. Petrovičeva. V očeh ji sije čudovita milina, ki je inženjer še nikoli ni opazil pri njej.

„Prosim vas, Miloš, denite mladiča v gnezdo, nič se ni poškodoval," prosi prijateljca.

Miloš ne more odvrniti pogleda od nje. Tako lepa je, tako mila. To ni več tista trda, hladna, razumna Vanda, to je prava mehko čuteča žena. Inže-

njer Starič ne more več premagati svojih čuvstev.

„Vanda, ne tajite, vem, da imate čuteče srce, ki me bo razumelo. Ljubim vas, brezmejno vas ljubim in ne morem več prikrivati svojih čuvstev. Razumite me, dajte, da govori vaše srce, ne samo vaš hladni razum!" Proseč je njegov glas.

Vanda ne odgovori. Najrazličnejše misli ji roje po glavi. Od jeze ji zardi obraz, oči ji zagore. Inženjer ne čaka njenega odgovora; objame jo in ona začuti na svojih ustnicah vroč poljub. Za hip jo prevzame čudna omotica, a

Naš božični plebiscit

Vsak dan dobivamo od čitateljev »Romana« nasvete glede oblike, vsebine in uredbe našega lista.

Ker bi radi pravično ustregli vsem željam, razpisujemo čez božične praznike

LJUDSKO GLASOVANJE

o »Romanu«

ter prosimo svoje čitatelje in naročnike, naj nam najkasneje do 29. t. m. sporoče svoj odgovor na tale

VPRAŠANJA:

1. Ali naj se oblika lista v novem letu poveča ali zmanjša, ali naj ostane, kakršna je?
2. Ali naj izhaja »Roman« na boljšem papirju?
3. Kateri izmed obeh romanov, ki ju priobčujemo, vam bolj ugaja?
4. Kakšnih romanov si najbolj želite: ljubezenskih, pustolovnih, detektivskih, zgodovinskih?
5. Ali naj še prinašamo k »Nezakonski materi« ilustracije? Ali bi raje imeli namestu slike več branja?
6. Ali naj oddelek »Za Evine hčere« razširimo, skrajšamo ali opustimo?
7. Ali naj odmerjamo za kratke povesti, zgodbe in šale več ali manj prostora nego doslej?
8. Ali vam uganke, križanke itd. ustrezajo ali so vam odveč?
9. Ali mate še kake želje?

Odgovorite nam po vrsti na vsa tista vprašanja, h katerim imate kaj pripomniti, in pošljite nam svoje

ODGOVORE DO 29. t. m.

Ukrenili smo vse, kar je treba, da izvedemo tiste preuredbe, za katere se bo izrekla večina občinstva, že

S 1. ŠTEV. NOVEGA LETNIKA.

Uredništvo in odpravništvo

»ROMANA«

Ljubljana, Breg 10.

takoj se zave in z vso močjo udari Stariča v obraz.

„Lopov!" zavpije in zbeži skozi gozd proti mestu.

Minevali so dnevi, Vanda je stopala ponosno mimo inženjerja, niti pogledala ga ni, a ko se je vračala domov, bi bila najrajša jokala, ne da bi vedela zakaj. Miloš je hotel pozabiti lepo zdravnico, a ni mogel.

Ponudili so ji službo tovarniške zdravnice v ženski predilnici. Sprejela jo je samo zato, da ji ne bo treba ostati v Ljubljani, samo da ne bo več srečala inženjerja Stariča, ki jo je tako kruto užalil.

V novi službi je imela mnogo dela, daleč naokrog ni bilo zdravnika in Vanda je često romala v več ur oddaljene vasi. Ljudje so jo radi imeli, ker je bila z vsakim prijazna, vsakemu bolniku je znala vlitati novega upanja, nihče ni umel tako mehko tolažiti kakor gospa doktorica. Toda srečna ni bila. Često so ji uhajale misli v studentovska leta in v Ljubljano, kjer je tolikokrat debatirala s Staričem. Kako dobro sta se razumela! Le zakaj je moral izpregovoriti tiste nesrečne besede!

Listje je odpadalo, minila je jesen, od gora so zaveli hladni vetrovi. Dišalo je po snegu. Bližali so se božični dnevi. Dr. Vanda Petrovičeva je gledala priprave za božič, vsaka tudi najsiromašnejša delavka je pripravila nekaj skromnih darilc svojim dragim. Vsi obrazi so blesteli od božičnega veselja, le Vandi ni nihče pripravljaj daril, le ona nima komu napraviti veselja. Bolj kakor kdaj je čutila, da je sama v življenju, da ni nikomur neobhodno potrebna, da nima ničesar, kar bi bilo samo njeno. Prazno je življenje brez ljubezni. Čutila je in se zavedala, da ljubi inženjerja Miloša Stariča, toda zdaj je prepozno, prepozno. Sama je kriva svoje nesreče, nikdar več se ne vrne izgubljeni trenutek, nikdar ne bo za njo pravega božiča.

Zamišljen je hodil po ljubljanskih ulicah inženjer Starič. Ljudje so prihajali iz trgovin, obloženi z zavoji. Iz Zvezde so nosili božične smreke, vsi so hiteli radostnih obrazov na svoje domove. Miloš je bil žalosten, z vsakim dnem je rasla njegova ljubezen do Vande, ni je mogel udušiti. Pred zlatarjevo izložbo je postal. Mlada dvojica je stala tam.

„Poglej, kako krasna verižica, in to čudovito lepo izdelano srce, ki visi na njej," pravi ona.

„Da, tudi meni ugaja, kako rad bi ti ga podaril, a žal nimava tako sijajnih dohodkov,“ pravi on.

„Nič ne maraj, moj dragi, saj imam tvoje srce, ki mi je mnogo bolj dragoceno od vse zlatarjeve trgovine!“

Starič gleda za njima: čudno, še je ljubezen na svetu! Sam ni vedel, kako je stopil v zlatarjevo trgovino in kupil tisto zlato srce. Kaj bi z njim? Ona, ki bi ji hotel pokloniti srce, ne mara zanj, ne pozna ljubezni.

Tiho je prihajal Sveti večer in z njim njegove tisočere skrivnosti. Božični zvonovi so oznanjali mir in ljubezen ljudem na zemlji. Vanda je sedela sama v sobi. Ni imela luči, vratca peči so bila odprta in rdeč svit se je razlival po sobi. Čula je božično zvonjenje, čula je pesem ljubezni — hotela si je ljubezni, a je vedela, da je ni vredna, ker jo je zavrgla.

Ni čula, ko so se odprla vrata. Šele ko je došlec vzkliknil: „Vanda, Vanda!“, je pogledala in spoznala inženjerja. Pobelдела je in obsedela kakor ukopana, le ustnice so tiho dah-nile:

„Miloš, odpusti!“

Miloš je čul in razumel. Objel jo je in se ni branila. Čutil je, da mu je vrnila poljub. Bil je srečen in srečna je bila Vanda.

V zadregi

Imovit oče mlademu možu: „Tri mesece že dvorite mojo hčerko. Ali imate tudi resne namene?“

„Nu, veste kaj, to je vendar samo ob sebi razumljivo! Ali mislite, da se bom poročil samo za zabavo?“

Ponoči

Mož se urne pozno ponoči iz gostilne domov. Žena mu odpre vrata in ga začne zmerjati: „Pijanec nemarni, da te le ni sram! Noben spodoben človek ne sedi tako dolgo v gostilni!“

Mož se skesano oglasi: „Prav imaš, draga ženka!“

„Molči! Ne trpim, da mi ugovarjaš!“

Iz izkustva

Na vrata nekega odvetnika je nekdo prilepil nad posetnico listič z besedami:

„Dober svet je drag.“

Nadarjen sin

„Vaš Mirko, sem čul, je zelo brihten. Nu, potem ga še čaka karijera.“

„Meni se tudi zdi, da bo nekaj velikega iz njega. Njegov podpis postaja čedalje nečitljivejši.“

Kaj je hipohonder?

Hipohonder je človek, ki mu je samo tedaj dobro, kadar mu ni dobro.

Skromna želja

„Za novo leto si od moža ne želim ničesar drugega kakor prav drobno in majceno zlato verižico... z briljantnim obeskom.“

„Ali se res nočete omožiti, gospodična Evlalijsa?“

„Zakaj bi se pa, saj imam psa, papigo in mačka!“

— ? —

„To mi odtehta moža: pes renči ves ljubi dan, papiga kolne, maček je pa vsako noč zunaj!“

Sinček: „Oče, novi učitelj me je že natepel!“

Oče: „Gotovo si bil poređen; učiteljeva naloga je, da uči in vzgaja otrokel!“

Sinček: „A vzgoja se vendar ne začne zadaj, oče!“

Tvrdka Bezač, Eratič in Co praznuje 25-letnico.

„Kako naj bi proslavil obletnico,“ vpraša Eratič, „da bi nas malo stalo, da bi listi o tem pisali in da bi hkrati napravil nameščencem veselje?“

„Lahka stvar,“ odvrne Eratič, „obesi se: to nič ne stane, listi bodo o tem pisali in nameščenci bodo res veseli.“

Nagrada čitateljem „Romana“

Izrežite sličico in jo skušajte z ostalimi 11 pravilno sestaviti v sliko obče znanega

slovenskega duhovnega velikana.

Eden izmed pravih rešiteljev te naloge zadene nagrado

500 dinarjev v gotovini.

Pod božično drevo mnogo naših srečk

drž. razr. loterije, ki so najboljši način
pot do sreče in blagostanja.

Prvo žrebanje se bo vršilo že 16. januarja 1930.

Naše srečke se dobe

v oglasnem oddelku »Jutra« v Prešernovi ulici, v Ekspozituri »Jutra« v Šiški na Celovški cesti ter v podružnicah »Jutra« v Mariboru in Celju.

Le pri
**Josip
Petelinc**
Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi

kupite najboljše in najtrpežnejše šivalne
stroje za dom, obrt in industrijo znamke
Gritzner in Adler
ter švicarske pletilne stroje znamke
Dubied.

Velika izbira galanterijskega, modnega
blaga in vseh potrebščin za šivilje,
krojače, čevljarje in sedlarje i. t. d.

Priporočamo delikatesno
trgovino

M. Kaluža
Ljubljana
Sv. Petra cesta 24

ZALOŽBA „LUČ“ V LJUBLJANI
POŠTNI PREDAL V.

Ivan Podržaj

MARTIN BRBEK
ROMAN

Din 20.—, orig. vezava Din 30.—.

Martin Brbek je socialni in duševni
revček, nezakonski otrok... Njegov oče
je vaški župnik. Ena najbolj skritih ljube-
zenskih dram naše vasi... Brbek, revček,
ki se težko bori s svojo usodo je začrtan
plastično in živo, da ga čitatelj ne pozabi.

Književnik Božidar Borko (Jutro)

V isti založbi je izšla knjiga

DR. JOŽE RUS

NAPOLEON OB SOČI

Din 6.—, krasno vez. Din 16.—.

Če naročite preko uprave »ROMANA«, dobite
25% popusta.

Beležne

KOLEDARJE

Blok

Notes

1930

Žepne

nudi po najugodnejših cenah

tiskarna „SLOVENIJA“, Wolfova 1

43

Kdor ne oglašja, ne napreduje!

Med cveticami

skrta mala steklenica parfuma
vselej užje.

Drogerija Gregorič

Ljubljana, Prešernova 5.

Za Božič

Velika zaloga:

bonbonov
čokolade
keksov
obeskov
daril

JOS. VITEK

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 13.

Priporočamo
modni salon

**Alojzij
Lombar**

za gospode
in dame.

Ljubljana VII, Celovška c 53

Nova na najmoder-
nejši ameriški način
sestavljena kosme-
tična specijaliteta,
čisti in leli kožo
hrani in oživlja kož-
ne celice, sveži
muskulaturu obra-
za, preprečuje in
odstranjuje gube ter zato jasni in pomlaja
licu izraz. Na koži, pokvarjeni in ožgani po
rabi dvomljivih mazil, zabiše zle posledice.
S svojimi poživljajočimi snovmi je prvovrstno
sredstvo za masazo telesa.

KREMA KARNAT

nima v sebi prav noben h kovin, ne živega
srebra, ne svinca, ne cinka, niti ne drugih
snovi, ki bi ble očem, zobovju ali obrvim v
kvar; krema Karnat je kemično in zdravni-
ško proučena, priznana in pohvaljena kot iz-
redno kosmetično sredstvo. Krema se po
naročilu dobiva pod naslovom:

„Karnat“, Ljubljana

Gradišče 10./I.

Cena za lonček 60 dinarjev.

74

